

# NESTNIK

Letnik XXII.

Celovec, petek, 8. september 1967

Štev. 36 (1319)

## Arabski voditelji so sprejeli ukrepe

za odpravo posledic nedavnega izraelskega napada

Prejšnji teden so voditelji arabskih dežel na svoji konferenci v Kartumu izčrpno razpravljali o bodoči politiki ter sprejeli vrsto konkretnih sklepov, ki se po eni strani nanašajo na ukrepe za odstranitev posledic nedavne vojne, po drugi strani pa vsebujejo smernice za dosego čim čvrstejše arabske enotnosti. Vprašanja, o katerih so se sporazumeli, so združili v vrsti resolucij, ki so bile deloma tudi objavljene. Iz zaključkov konference je predvsem razvidno, da so v Kartumu prevladala zmernejša stališča, ki so izraz politike realizma ter pomenijo važen korak k razrešitvi zapletenega položaja na Srednjem vzhodu.

V prvi vrsti je konferenca poudarila važnost enotnosti arabskih dežel in nujnost, da se odpravijo vsa nesoglasja v medarabskih odnosih. Kako resno jim je šlo za dosego teh ciljev, kaže dejstvo, da je bil že na robu kartumske konference sklenjen sporazum o jemenskem vprašanju.

### Opozorilo staršem

ob začetku šolskega leta

Prihodnji teden se bo tudi na Koroškem začelo novo šolsko leto in s tem posebej za starše v južnem delu dežele tudi nov boj za materin jezik. Imamo sicer zakon, ki načelno tudi slovenskim otrokom zagotavlja vzgojo v materinščini, toda v praksi se te izobrazbe deležni samo tisti otroci, katerih starši jih posebej prijavijo k dvojezičnemu pouku. Zato opozarjamo starše, da pravočasno — tekom prvih desetih dni novega šolskega leta — poskrbijo za te prijave, ki jih je treba napraviti pri ravnateljstvu šole, najbolje pisмено.

O pomenu vzgoje v materinščini in zato o potrebi prijaviteljstva otrok k dvojezičnemu pouku ni treba govoriti na dolgo in široko. Tukaj le nekaj najvažnejših vidikov:

● **Prijava k dvojezičnemu pouku** bo tudi slovenskim otrokom zagotovila vzgojo v materinem jeziku, ki je najdragocenejši zaklad vsakega človeka.

● **Prijava k dvojezičnemu pouku** utira pot do znanja obeh deželnih jezikov, kar je na ozemlju, kjer živi eden poleg drugega dva naroda, vsakdanja potreba.

● **Prijava k dvojezičnemu pouku** omogoča skupno vzgojo otrok obeh narodnosti in tako polaga temelje za boljše medsebojno spoznavanje in prijateljsko sožitje.

● **Prijava k dvojezičnemu pouku** odpira otrokom boljše izgleda tudi za njihovo poznejše poklicno življenje, saj je znanje jezikov vedno več vredno.

● **Prijava k dvojezičnemu pouku** je zapoved današnjega sveta, ki v malem in v velikem stremi za sporazumevanjem in vsestranskim sodelovanjem.

Takih in podobnih vidikov bi lahko navajali še dolgo vrsto. Vsi pa zgovorno kažejo, kako važno je, da v naših razmerah poskrbimo za prijavo otrok k dvojezičnemu pouku. Prijaviti je treba predvsem tiste otroke, ki bodo šli letos v prvi razred ljudske ali glavne šole; prav tako je možno prijaviti tudi tiste otroke, ki obiskujejo že višje razrede in doslej niso bili prijavljeni; na glavni šoli pa je poleg tega pri pouku »tujega jezika« dana možnost izbire med slovenščino in angleščino.

Vsake oče in vsaka mati hoče svojemu otroku zagotoviti čim boljše življenje. V naših razmerah pot v lepšo bodočnost nujno vodi skozi dvojezično šolo, ki edina posreduje vsakemu otroku vzgojo v materinem jeziku in hkrati jamči vzgojo v duhu medsebojnega razumevanja pripadnikov obeh narodnosti.

Glede spora med arabskimi deželami in Izraelom seveda ni bilo pričakovati senzacij, vendar v političnih krogih menijo, da je tudi v tem oziru zmagal realizem. Arabski voditelji so se sporazumeli o združitvi naporov, da se odpravijo posledice izraelskega napada. Združitve teh naporov je temeljno načelo, h kateremu morajo prispevati vse arabske dežele. To načelo temelji na nepriznavanju Izraelske države, izključitev mirovnih pogajanj z Izraelom ter pravico Palestincev do njihove domovine. Hkrati pa so sklenili, da arabske dežele pri dobavi nafte ne bodo več bojkotirale držav, katere podpirajo Izrael. Pozvali so vse države sveta, naj zavzamejo realistično stališče do imperialističnih in sionističnih sil, ki skušajo preprečiti palestinskemu ljudstvu, da bi uveljavilo svoje pravice.

Za odpravo posledic nedavne vojne je zelo važen sklep o ustanovitvi posebnega sklada za pomoč državam, ki so bile med vojno najbolj prizadete. V ta sklad bodo prispevale Saudova Arabija, Libija in Kuvajt, ki so glavne proizvajalke petroleja. Končno pa so se sporazumeli tudi še o okrepljeni vojaške pripravljenosti ter o pospešeni likvidaciji tujih oporišč v arabskih državah.

V večini arabskih dežel so sklepe kartumske konference pozdravili kot važen napredek k enotnosti. Le v Alžiriji in Siriji z rezultati niso povsem zadovoljni ter jih kritizirajo, da so »premalo odločni«, ker ne vsebujejo povratka k oboroženemu boju.

Med državami, ki se v zadnjem času odločno zavzemajo za rešitev krize na Srednjem vzhodu, je posebno aktivna tudi Jugoslavija. Predsednik Tito, ki je pred nedavnim obiskal vrsto arabskih dežel, je vodilnim državnikom sveta poslal osebne poslanice, v katerih je obrazložil pobudo za iskanje poti do pravične in realne ter sprejemljive rešitve tega danes nevarno zamočanega vprašanja. S tem se je Jugoslavija spet postavila v prvo vrsto držav, ki stremijo za mirno rešitvijo sporov, v konkretnem

vprašanju za rešitev, katera temelji na dveh osnovnih načelih: izraelske čete morajo zapustiti arabsko

ozemlje, potem pa je treba zagotoviti obojestransko nedotakljivost meja.

### Letošnje srečanje izseljencev

Zveza slovenskih izseljencev bo imela svoj letošnji občni zbor v nedeljo 17. septembra s pričetkom ob 14. uri pri Ogrisu v Bilčovsu. Občni zbor bo hkrati povezan s tradicionalnim družabnim srečanjem, na katerem bosta sodelovala pevski zbor in godbeni trio SPD »Bilka« iz Bilčovsa.

Vsakoletni občni zbor Zveze slovenskih izseljencev je postal tradicionalni Dan izseljencev. Iz vseh krajev naše dežele se zberejo bivši pregnanci, da obudijo spomin na skupno trpljenje ter obnovijo slovesno obljubo, ki so si jo dali v dneh izselitve: Nikdar ne bodo dopustili, da bi zamrla izseljeniška zavest, tista neuničljiva sila, ki jih je v letih pregnanstva skovala v veliko družino sotrpinov in jim vlivala moči, da tudi v dneh najhujših preizkušenj niso zgubili vere v končno zmago pravice.

Ta obljuba pa jih hkrati obvezuje, da ostanejo zvesti svojemu narodu in materinemu jeziku ter da to zvestobo gojijo in utrjujejo v mladini, da bodo tudi bodoči rodovi znali čuvati visoke ideale, za katere so njihovi starši trpeli in za katere je naše ljudstvo doprineslo že ogromne žrtve. To zavest bodo izpričali posebno letos, ko obhajamo 25-letnico zločinskega izseljevanja koroških Slovencev.

Zveza slovenskih izseljencev vabi vse svoje člane bivše izseljence, da se z družinami, prijatelji in znanci udeležijo letošnjega srečanja v Bilčovsu.

## Volitve v Južnem Vietnamu

Pod »nepristranskim« nadzorstvom skupine ameriških »opazovalcev« so minulo nedeljo v Južnem Vietnamu potekale predsedniške volitve, ki naj bi svetovno javnost prepričale, da vladata v tej deželi demokracija in svoboda. Kakor je bilo pričakovati, sta pri volitvah »zmagala« generala Van Thieu in Cao Ky, ki sta dobila 34 odstotkov glasov, medtem ko je 66 odstotkov volilnih upravičencev glasovalo za civilne kandidate, od katerih pa nobeden ni dobil potrebne večine.

Da pri teh volitvah ni šlo za resnični izraz ljudstva, pove že dejstvo, da sta pod nadzorstvom sedanjega režima v Saigonu komaj dve petini južnovietnamskega ozemlja, medtem ko ostale predele nadzoruje osvobodilna fronta, ki se ob široki podpori

ljudstva bori proti ameriškim agresorjem in njihovim privržencem v Saigonu. Poleg tega pa je na volitvah prišlo do cele vrste nepravilnosti in sleparij, zaradi katerih bo sedem kandidatov od skupščine zahtevalo, da volilni izid razveljavijo.

Eden izmed civilnih kandidatov je izjavil, da pomenijo te volitve največjo sleparijo v zgodovini dežele. In celo vodilni ameriški list »New York Times« je volitve označil za »cirkus, v katerem nastopajo samo klovni«. Kljub temu pa ameriški politiki skušajo svojemu ljudstvu dokazovati, da so bile volitve v Južnem Vietnamu »velika demokratična zmaga« in da se za tako demokracijo izplača voditi vojno. Vendar je vprašanje, kako dolgo bo ameriško ljudstvo še verjelo takim zagotovitvam.

### Minister Weiss je obiskal Hrvaško

Zvezni minister za promet in poddržavljen podjetja dipl. ing. dr. Ludwig Weiss je bil v začetku tega tedna na obisku na Reki, kjer si je ogledal tudi tamkajšnje pristanišče, ki igra čedalje večjo vlogo v prevozu avstrijskega blaga. Ob tej priložnosti je ministra Weissa sprejel član izvršnega sveta SR Hrvatske Josip Krpan, ki je naglasil dobro sodelovanje med Avstrijo in Jugoslavijo.

Minister dr. Weiss je na sprejemu, ki ga je njemu na čast priredil član izvršnega sveta Krpan, izrazil veliko zadovoljstvo ob uspešno se razvijajočem sodelovanju med obema državama ter dejal, da na področjih prometa, elektrogospodarstva in podržavljenе industrije kakor tudi pošte ni vprašanj, ki jih ne bi bilo kot doslej reševati na podlagi medsebojnega zaupanja in sodelovanja. »To sodelovanje ustreza želji mnogih držav našega kontinenta po gospodarski stabilnosti in politični varnosti. K temu povezovanju narodov in s tem k njihovemu mirnemu sožitju je tudi Avstrija že veliko prispevala.«

Posebej je minister Weiss poudaril, da uveljavlja Jugoslavija v svojih pristaniških politiki, ki daljnosežno upošteva interese avstrijskega gospodarstva.

### Predsednik Tito na razstavi v Slov. Gradcu

Med svojim večdnevni bivanjem v Sloveniji je predsednik SFR Jugoslavije Josip Broz Tito v spremstvu soproge Jovanke v ponedeljek obiskal tudi veliko mednarodno umetnostno razstavo »Mir, humanost in prijateljstvo med narodi« v Slovenjem Gradcu.

Govorec o svojih vtisih z razstave je predsednik Tito dejal, da je največja umetnost danes ohraniti mir, kar ni lahko. Umetnost kot taka pa lahko pri teh prizadevanjih za mir predstavlja zelo važen element.

## Za enakopravnost narodnih manjšin

Pred nedavnim je v Italiji, v Issime v deželi Aostii, zasedal II. kongres mednarodne organizacije za zaščito ogroženih jezikov in kultur, ki se je obširno bavil s položajem narodnih oziroma jezikovnih manjšin v Italiji. Ob zaključku svojega dela je kongres sprejel vrsto resolucij, katerih vsebina se nanaša na posamezne manjšine. V glavni resoluciji je med drugim rečeno:

II. kongres mednarodne organizacije za zaščito ogroženih jezikov in kultur predpostavljajoč, da se člen 6. italijanske ustave glasi »Republika štiti s posebnimi normami jezikovne manjšine«, ne glede na njihovo številčnost in teritorialno razporeditev; upoštevaajoč, da raznolikost kultur predstavlja dragoceno obogatitev življenja države in glede na to, da je bil imenovan člen ustave le delno izveden v deželi Aostii ter v pokrajinah Bocen, Trst in Gorica, zahteva popolno in nediskriminatorno uresničitev člena 6 ustave za vse jezikovne skupine v Italiji.

Zahteva:

1. Poučevanje materinega jezika in pri tem poučevanju na jima prednost učitelji, ki so rojeni in prebivajo v narodnostno mešanih področjih ter poznajo jezik prebivalcev.
2. Podpiranje razvoja etnične kulture tudi s pomočjo prispevkov raznim kulturnim ustanovam narodne manjšine.
3. Valoriziranje etničnega in kulturnega bogastva manjšin in prebivalcev dežele.

Obrača se na zakonodajne in izvršne organe italijanske republike, da ob upoštevanju duha, ki je preveval prepoved in odporniško gibanje, uresniči člen 6 ustave po devetnajstih letih svečane proglastitve republiške ustave.

Posebej glede slovenske manjšine v Italiji je kongres izglasoval resolucijo naslednje vsebine:

II. kongres mednarodne organizacije za zaščito ogroženih jezikov in kultur, upoštevaajoč, da je slovenska narodna manjšina na Tržaškem, v goriški in videmski pokrajini izpostavljena diskriminacijskemu ravnanju tudi glede na njeno razdelitev v treh pokrajinah, zahteva, da pristojni organi (vlada in dežela) izvajajo v duhu in črki ustave načela o enakosti pravic in ravnanja državljanov, ki govorijo drugačne jezike in narečja od italijanskega, in štiti ter valorizirajo njihovo etnično in kulturno bogastvo. Zato je pravično in potrebno, da se načela uresničijo tudi v korist vse slovenske narodne manjšine, pa naj prebiva kjerkoli v teh treh pokrajinah, in to predvsem z razširitvijo zakona o slovenskih šolah na videmsko pokrajino, da bodo lahko tamkajšnji prebivalci deležni pouka v materinem jeziku.

Zahteva končno, da se razveljavijo vsi tisti zakoni in pravne norme, ki jih je izdal fašizem v raznarodovalne namene, ki so še vedno v veljavi.

Podobno resolucijo je kongres sprejel v korist hrvaške manjšine v Italiji, za katero zahteva ustanovitve enolne srednje šole z obveznim poukom srbohrvaškega jezika namesto drugega tujega jezika, namestitve v osnovnih šolah in vrtcih takih učiteljev, ki poznajo srbohrvaški jezik, ustanovitve kulturnih krožkov za gojitev jezikovne posebnosti prebivalcev ter postavitev dvojezičnih napisov in tiskanje turističnih prospektov, v katerih naj se omeni prisotnost manjšine.

Poleg tega je sprejel kongres posebne resolucije še za nemško, francosko in katalonsko manjšino ter vse svoje zahteve poslal odgovornim oblastem in organom, ki bi morali skrbeti za izvajanje člena 6 republiške ustave.



SOVJETSKO-AVSTRIJSKA POGAJANJA:

## Plinovod iz Sovjetske zveze se približuje uresničitvi

Minuli petek so na Dunaju začeli z nadaljevanjem pogajanj o avstrijski udeležbi na gradnji plinovoda iz Sovjetske zveze v Italijo. Pogajanja so bila prekinjena letos pomladi, ker se je izkazalo, da se morata o vprašanju najprej zediniti Sovjetska zveza in Italija, ki bo po tem plinovodu dobivala glavno količino zemeljskega plina iz Sovjetske zveze.

Kakor izgleda so bila ta pogajanja medtem uspešno zaključena. Pri pogajanjih, ki so sedaj na Dunaju, gre namreč le še za dve bistveni vprašanji: za določitev količine plina, ki ga bo Avstrija letno prevzela in za fiksiranje pogojev naročila cevi za plinovod, ki naj bi ga dobile združene železarnice in jeklarne VOEST v Linzu ob Donavi.

Pogajanja na Dunaju so torej zelo konkretna, izgleda pa tudi, da se nahajajo v odločilni fazi. Trinajstčlansko sovjetsko delegacijo namreč vodi namestnik ministra za zunanjo trgovino Osipon in namestnik ministra za plin Sorokin. Z avstrijske strani se pogajajo predsednik združenja podržavljene industrije Taus ter predstavniki Avstrijske uprave mineralnih olj in VOEST. Pogajanja bodo predvidoma trajala 10 dni.

Pri plinovodu iz Sovjetske zveze preko Češkoslovaške in Avstrije v Italijo — mejo bo prestopil v bližini Trbiža — gre za obsežen in širokopotezen načrt Sovjetske zveze, da se z zemeljskim plinom uveljavi na mednarodnem trgu. Njene zaloge zemeljskega plina cenijo na blizu 60.000 milijard kubičnih metrov. Že sedaj pridobi Sovjetska zveza iz svojih zalog letno okoli 160 milijard kubičnih metrov zemeljskega plina, do leta 1970 pa hoče letno kapaciteto povečati na okroglo 230 milijard kubičnih metrov. S tem v zvezi hoče do leta 1971 uresničiti dalekosežen načrt plinovodov. Z njimi hoče po mednarodnih cenah s plinom oskrbovati poleg Poljske in Češkoslovaške, ki jih že sedaj oskrbuje, še nekaj držav zahodne Evrope ter Finsko in Japonsko.

Sovjetski načrti za takoimenovan zahodni plinovod bazirajo na sodelovanju teh držav pri njegovi gradnji. Italija in Avstrija, pa tu-

di eventualne druge države — govora je še o Franciji in Zahodni Nemčiji — naj bi za plinovod dobavila cevi in ostalo opremo, kar bi Sovjetska zveza odplačevala z dobavo plina. Naročilo, ki ga pod temi pogoji pričakuje VOEST, se nanaša na okroglo 800 tisoč ton cevi s premerom 113 centimetrov v vrednosti 5 milijard šilingov.

Plinovod bo imel zmogljivost do 15 milijard kubičnih metrov plina letno. V začetku bo po njem priteklo 10 milijard kubičnih metrov, od katerih bo Italija prevzela 6 mi-

lijard kubičnih metrov, Avstrija pa 1,5 do 1,8 milijarde kubičnih metrov. Preostali plin hoče Sovjetska zveza spraviti na francoski in zahodnonemški trg. V ta namen predvideva podaljšanje plinovoda od Trsta do Marseilla, za plinovod proti Bavarski pa bo že sedaj grajen od Dunaja do Linza ob Donavi odcep, po katerem bo plin dobila tamkajšnja avstrijska industrija, zlasti VOEST in Avstrijske tovarne dušika.

Za Avstrijo je ta plinovod rešilna bilka. Zemeljski plin, ki ga sama pridobiva, že sedaj, ko ga pridobi še 1,5 milijarde kubičnih metrov letno, ne more več kriti povpraševanja. Njegove zaloge plahnjijo podobno kot zaloge v avstrijskih ležiščih nafte. Leta 1969 pa bo pridobila kvečjemu še 1 milijardo m<sup>3</sup>. Zaradi pojemanja zalog hoče podržavljena uprava mineralnih olj že koncem leta ustaviti dobave industrijskim podjetjem okoli Dunaja, cena plina pa je že zvišala za 16,7 odstotka.

## Avstrijska industrija v preteklem letu

V svoji industrijski statistiki za leto 1966 navaja Statistični centralni urad te-le bistvene značilnosti razvoja avstrijske industrije: nazadovanje števila v industrijskih podjetjih zaposlenih, povečanje produktivnosti, spremembe v strukturi industrije in močno povečanje proizvodnje v industriji živil.

Lani je število industrijskih podjetij v Avstriji nazadovalo za 17 na 5712. Od nazadovanja so bile najbolj prizadete zvezne dežele Dunaj, Nižja Avstrijska, Salzburška in Koroška, kjer se je število podjetij zmanjšalo za 55 podjetij. Po ostalih zveznih deželah se je število industrijskih podjetij povečalo. Na Dunaj je odpadlo 31 % industrijskih podjetij, na Nižjo Avstrijsko 17,6 %, na Zgornjo Avstrijsko 15,5 %, na Štajersko 11,9 %, na Vorarlberg 6,7 %, na Salzburško 5,2 %, na Koroško 5 odstotkov, na Tirolsko 4,5 % in na Gradiščansko 2,4 %.

Med letom 1965 in 1966 je število v industriji zaposlenih nazadovalo za 2,6 % na 595 tisoč 292 zaposlenih. Najbolj je število zaposlenih nazadovalo v industriji usnja, v papirni industriji in v rudarstvu. Nazadovalo je za več kot 5 %. Navzlic temu se je produktivnost

v industriji usnja povečala za 11,7 %, v livarnah se je povečala za 17,2 % v živilski industriji pa za 10 %. Očividno pa je produktivnost nazadovala v železarnah in sicer za 9,9 %, v kovinski industriji in industriji vozil ter oblačilni industriji. Celokupno gledano je po tej statistiki produktivnost industrije lani narasla za 4,8 %.

Podoben porast kaže tudi proizvodni indeks. Največji proizvodni indeks je bil dosežen v industriji kratkoročnega potrošniškega blaga, kamor sodijo zlasti živila in nasladi. Indeks je znašal 10,5 %, medtem ko je leta 1965 znašal le 2,2 %. Proizvodni indeks dolgotrajnega potrošniškega blaga je temu nasprotno nazadovalo za 0,5 %, proizvodni indeks industrije srednjeročnega investicijskega blaga, ki je 1965 narasel še za 7,7 %, pa je lani narasel le za 4 %. Proizvodni indeks rudnikov je nazadovalo za 4 %, medtem ko indeks proizvodnje električnega toka ni več dosegel porasta leta 1965.

Posebno v oči padejo spremembe pri oskrbi z energijo. Medtem ko je potrošnja trdih goriv nazadovala za 27 do 57 %, je potrošnja plina narasla za 44 %, električnega toka za 58 %, potrošnja gorilnega olja pa za 137 %.

## Kmetijska revija v Pomurju

Jutri in v nedeljo bo v Murski Soboti velika kmetijska prireditve. Prireditelji so jo imenovali Kmetijsko revijo v Pomurju in za njo pripravili zanimiv in pester spored.

Jutri 9. septembra bo enajsto republiško tekmovanje traktoristov v Murski Soboti. Pri tekmovanju bo nastopilo 9 ekip, ki bodo tekmovale za prehodni pokal, ki si ga je lani priborila ekipa Agrokombinata Emona Ljubljana. Ob deseti uri se bo pričelo živinorejsko posvetovanje, na katerem bodo razpravljali o stanju in nalogah v govedoreji. Posvetovanja se bodo udeležili tudi kmetje kooperanti, ki bodo govorili o dosežanih uspehih proizvodnega sodelovanja in dali pobude za še boljše oblike sodelovanja, zlasti pri zreji telet in plemenske živine ter pri pitanju in pridobivanju mleka.

V nedeljo 10. septembra bo demonstra-

cija sodobnega spravila krme ter obdelave koruze in krompirja. Pri tem bodo sodelovala tudi letala za gnojenje in zapraševanje poljskih kultur. Na razstavi živine med 7. in 10. uro si bodo obiskovalci ogledali 120 dobrih plemenskih govedi simodolske pasme in to krave z molznostjo 4000 do 5000 kilogramov mleka na leto, najboljše tri plemenske bike te pasme ter mlado in pitano živino.

Ob pol dvanajsti uri bo v Murski Soboti povorka, ki bo prikazala uspehe in napredek kmetijstva v Sloveniji, posebno pa še v Pomurju. Povorka in revija bosta zaključeni s svečano razdelitvijo nagrad. Obiskovalci revije pa si bodo še lahko ogledali „Pomurski sejem“ v Gornji Radgoni, ki je bil odprt včeraj in ki bo trajal do nedelje 17. septembra.

### Komasacija kmetijskih zemljišč:

#### Lep, a še prepočasen napredek

Na poti racionalizacije v kmetijstvu, ki jih zahtevajo čedalje zmogljivejši stroji za kmečko delo, je zložitev ali komasacija kmetijskih zemljišč vedno bolj potrebna. Na tej poti je bil sicer v Avstriji v povojnih letih dosežen lep napredek, toda razvoj komasacije je še vedno prepočasen.

Avstrijsko kmetijstvo šteje nekaj nad 1,6 milijona hektarjev njiv in nekaj nad 1 milijon hektarjev travnikov. Od teh jih je bilo leta 1945 zloženih 3436 ha, v petletju 1946—1950 povprečno letno 7599 ha, v naslednjem petletju povprečno letno 16.033 ha, v petletju 1961—1965 pa povprečno letno 23.699 ha. Lani je bilo v Avstriji zloženih 26.473 ha kmetijskih zemljišč, kar je stalo 117,7 milijona šilingov.

Skupno je bilo torej v Avstriji od leta 1945 naprej zloženih 266.514 ha kmetijskih zemljišč. Čas pa že danes zahteva, da bi bila zložena vsa kmetijska zemljišča. Iz primerjave vendar vidimo, da bo v naši državi minulo verjetno še 50 let preden bomo lahko zadostili tej zahtevi.

## AKTUALNO VPRAŠANJE NAŠEGA ČASA: Kje koreninijo gospodarske težave Avstrije?

(1. nadaljevanje)

To ravnotežje pa je v gospodarstvu industrijske družbe mogoče držati le, če na eni strani prvi dve skupini — kmetijstvo in industrija — svojo specializacijo in produktivnost neprestano stopnjujeta in če na drugi strani dejavnost z uslugami nima zaposlenega prevelikega števila prebivalstva. Ta skupina namreč sama ne producira, marveč le zbira, deli in posreduje, česar prebivalstvo želi. Pravzaprav živi od proizvodnje kmetijstva in industrije. Zato pa je baš ta skupina jeziček na tehtnici blagostanja. Prebivalstvo, ki ga zaposluje, je za vsak pretres, do katerega iz katerega koli vzroka pride v kmetijstvu in industriji, najbolj občutljivo in ima naprej opravka z njegovimi posledicami.

### SMO NA ZAČETKU DOLGOTRAJNEGA PROCESA PREUSMERITVE

Po teh splošnih kriterijih, ki vplivajo na razvoj blagostanja v industrijski družbi, lahko pričnemo raziskovati gospodarske težave naše države, katerih prve so se pričele porajati pred okroglo dvema leti. Pri tem se bomo v glavnem opirali na analize tajnice gospodarsko-znanstvenega oddelka sveta delavskih zbornic na Dunaju, dr. Marie Sceci na letošnjem ekonomskem zborovanju SPO.

Razvoj industrijske družbe v naši državi kaže od leta 1954 naprej te-le značilnosti: delež v kmetijstvu zaposlenih je padel od 32 na 21 %, medtem ko je delež v industriji zaposlenih narasel le od 37 na 40 %, delež z uslugami zaposlenih pa od 31 na 39 %. V tem razdobju je 3/4 prebivalstva, ki je zapustilo kmetijski poklic, prešlo na zaposlitev v dejavnostih z uslugami, samo ena četrtina pa je prešla

na produktivno zaposlitev v industriji in proizvodni dejavnosti v obrti. Že ta prehod sam na sebi je precej problematičen, še bolj problematičen pa postane, če pri tem upoštevamo, da od tega časa naprej industrijska rast ni več tako očitna, kakor je bila v prvi polovici desetletja 1951—1960. Od konca tega desetletja naprej število v industriji zaposlenih skoraj ni več naraščalo, na marsikaterih njenih področjih pa je medtem že nasloplilo pot upadanja.

Po vsem tem je spričo težav, ki so nastale v zadnjih dveh letih, očitno da stagnacija v industriji ni prehodni pojav, marveč začetek dolgotrajnega procesa v naši industriji v smeri specializacije in koncentracije. Industrija verjetno precej časa ne bo mogla zaposliti več kot 40 % zaposlenih. To pa pomeni, da bo spričo nadaljnega odseljavanja prebivalstva iz kmetijstva, vedno težje priti do gospodarske rasti prejšnjih let, ki smo se je tudi v naši potrošnji navadili. Kmetijsko prebivalstvo, ki se bo od svojega sedanjega poklica odseljevalo, ima torej na izbiro le zaposlitev v dejavnostih z uslugami ali pa izselitev v inozemstvo.

### AGRARNA POLITIKA NA PRELOMNICI

Na kmetijstvo kot drugega činitelja gospodarske rasti spričo njegove strukture in proizvodnih pogojev v prihodnje ni preveč računati. Kakor sedaj izgleda, mu bo v prihodnje inozemski trg za njegove pridelke tako dolgo zaprt, dokler ne bo v stanju znižati proizvodnih stroškov v taki meri, da bo s svojim blagom tudi na inozemskem trgu lahko uspešno nastopilo in konkuriralo.

[Nadaljevanje v prihodnji številki]

## POŠIROKEM SVETU

RONNEBY. — V mestu Ronneby na južnem Svedskem je te dni zasedala 17. konferenca Pugwash, katere se je udeležilo okoli 200 znanstvenih in javnih delavcev iz 79 držav sveta. Razpravljali so o raznih aktualnih problemih današnjega sveta, poseben poudarek pa so dali nevarnosti, ki jo predstavlja za svetovni mir vojna v Vietnamu. Osebnostno poslanico generalnega tajnika Združenih narodov U Tanja je udeležencem konferenca posredoval tajnik OZN Aleksej Mešterenko. V tej poslanici je U Tanj opozoril na nevarna žarišča v svetu ter poudaril skupno nalogo Združenih narodov in konferenc Pugwash v boju proti novi svetovni vojni.

BONN. — Mlad socialdemokratski funkcionar je od zahodnonemških oblasti zahteval ukrepe proti novim izdajam zloglasne Hitlerjeve knjige „Mein Kampf“. Knjigo baje tiskajo v Španiji in jo prodajajo v številne druge države. Po zakonu ima založniške pravice dežela Bavarska, zato so potrebni ustrezni ukrepi nemških oblasti, da bi španska vlada lahko prepovedala nadaljnje tiskanje knjige.

BEograd. — V ponedeljek se je v Beogradu začela konferenca predstavnikov socialističnih držav o gospodarskem sodelovanju z arabskimi deželami. Poleg Jugoslavije so se konference udeležile še Sovjetska zveza, Češkoslovaška, Bolgarija, Madžarska, Poljska, Romunija in Vzhodna Nemčija.

HANOI. — Minulo soboto je vietnamsko ljudstvo praznovalo 22. obletnico razglasitve DR Vietnam (Severnega Vietnam — op. ured.). Vodilni list „Nan Dan“ je ob tej priložnosti posvetil uvodnik boju vietnamskega ljudstva proti ameriški agresiji. V članku je poudarjeno, da je „vietnamsko ljudstvo v sveti vojni proti ameriški agresiji in za obrambo domovine doseglo velike uspehe in da bo nedvomno izbojevalo dokončno zmago. Pomoč bratskih socialističnih držav, sosednih držav in narodov vsega sveta olajšuje in pospejuje utrjevanje naših sil.“

WASHINGTON. — Znani borec za enakopravnost ameriških črncev pastor Martin Luther King je pozval vlado v Washingtonu, naj izdela široko zasnovan program za črnsko prebivalstvo Amerike in tako napravi konec rasnim nemirom v velikih ameriških mestih. Drugi vodja ameriških črncev Stokely Carmichael pa je izjavil, da prehajajo ameriški črnci zdaj v ofenzivo ter bodo napravili „obračun“. Med glavne sovražnike te struje spadajo predsednik Johnson, zunanji minister Rusk, obrambni minister McNamara in drugi vodilni predstavniki Amerike.

NEW YORK. — Avstrija je skupaj z Irakom in Združeno arabsko republiko predlagala, naj bi v okviru Združenih narodov ustanovili posebno mednarodno organizacijo, ki bi koordinirala in pospeševala sodelovanje posameznih držav pri miroljubnem izkoriščanju vesolja.

AICHACH. — V ženski kaznilnici Aichach na Bavarskem se je obesila 60-letna Ilse Koch, zloglasna paznica in soproga nekdanjega komandanta v koncentracijskem taborišču Buchenwald. Zaradi zločinov, ki jih je zagrešila v tem taborišču, jo je sodišče leta 1951 obsodilo na doživetno ječo.

BEograd. — Na povabilo državnega sekretarja za zunanje zadeve Marka Nikeriča je včeraj prispel na obisk v Jugoslavijo belgijski zunanji minister Pierre Harmel. Med razgovori bosta oba ministra izmenjala menja o položaju na Blaznjem vzhodu in o drugih aktualnih vprašanjih.

KAIRO. — Medtem ko se je predsednik Združene arabske republike Maser udeležil „arabskega vrha“ v Karumu, so nekateri politični in vojaški funkcionarji, kateri so bili odstavljeni po porazu arabskih dežel med nedavno vojno z Izraelom, njegovo odsolnost hoteli izkoristiti za državni udar. Bivšega podpredsednika ZAR in glavnega poveljnika oboroženih sil maršala Amerja so vlaknili v hišni zapor, hkrati pa aretirali kakih 50 visokih oficirjev. Politični opazovalci zastopajo mnenje, da se je skupina zarotnikov hotela izogniti nevarnosti, da bi v zvezi s porazom v arabsko-izraelski vojni uvedli proti njim preiskavo ter jih klicali na odgovornost.

ZENEVA. — Generalni direktor mednarodnega urada za delo David Morse je sporočil, da je bil jugoslovanski predstavnik Vladimir Velebil imenovan za vodjo oddelka ILO za raziskave in planiranje. Dostoj je bil Velebil izvršni sekretar ekonomske komisije OZN za Evropo, svojo novo dolžnost pa bo prevzel s 1. januarjem 1968.

MOSKVA. — Sovjetsko zunanjo ministrstvo je zahtevalo od prvega sekretarja ameriškega veleposlaništva v Moskvi Richarda Chapmana, da zapusti Sovjetsko zvezo. Hkrati je ministrstvo razveljavilo vslopni vizum atašaju ameriškega veleposlaništva Briceu Mickerju. Svoje ukrepe je ministrstvo utemeljilo z ugotovitvijo, da sta se diplomata ukvarjala z dejavnostjo, ki je v nasprotju z njunim položajem.

DUNAJ. — Še tokom tega meseca bo prispel na uradni obisk v Avstrijo predsednik francoske vlade Georges Pompidou.

MILWAUKEE. — Med demonstracijami za enakopravnost ameriških črncev je prišlo spet do hudih spopadov, ko so belji rasisti napadli demonstrante. Udeležence pohoda za rasno enakost v Milwaukeeju je napadla kakih tisoč belcev, ki so melali na demonstrante kamone, steklenice in prižgane plamenice. Belji rasisti so med svojim napadom kričali: „Hočemo sužnje!“

NEW YORK. — Na sedežu Združenih narodov prevladuje mnenje, da bo za predsednika prihodnjega zasedanja glavne skupščine OZN izvoljen romunski zunanji minister Manescu, kateremu je baje že zdaj zagotovljena podpora 110 izmed skupno 122 držav članic. Tako bi zasedanje glavne skupščine svetovne organizacije prvič vodil predsednik socialistične dežele.

DUNAJ. — Avstrija in Alžirija sta se sporazumeli o navezavi diplomatskih odnosov ter bosta izmenjali diplomatske predstavnike v rangu veleposlanikov.

VARSAVA. — V sredo je prispel na uradni obisk na Poljsko francoski predsednik de Gaulle. Francija in Poljsko veže tradicionalno prijateljstvo, ki bo s tem obiskom gotovo še poglobljena, saj je bila z obeh strani poudarjeno, da imata obe državi tudi danes mnogo skupnega.



# „Ne bojim se za mladino

ki rada s pridom bere knjige!“

Spet se bo začelo novo šolsko leto in s tem za mladino čas, ko si bo v družbi svojih sovrstnikov dan za dnem nabirala novega znanja — najsolidnejše podlage za bodoče življenje. Z obiskovanjem šole pridejo otroci v vsakodnevni neposredni stik s knjigo; v prvi vrsti so to seveda šolske knjige. Toda časa ostane dovolj tudi za drugo branje, za dobro mladinsko knjigo, ki ni le zanimiva, marveč hkrati tudi poučna. Zato je naloga in dolžnost staršev, da oskrbijo svojim otrokom primerno literaturo (opozarjamo na bogat izbor slovenske mladinske književnosti, ki ga je pripravila knjigarna „Naša knjiga“ v Celovcu) in jih tako obvarujejo pred vplivi ničvredne plaže.

O pomenu dobre knjige za mladino je priljubljeni slovenski pisatelj France Bevk v ljubljanskem „Delu“ objavil izredno lep članek, ki ga ponatiskujemo tudi v našem listu. Tako pravi:

Mislím na svojo mladost. Živo mi je pred očmi doživljanje, ko sem se naučil gladkega branja. Bil sem radoznal kot vsak otrok; z branjem so se mi odkrivale prej neznane podobe sveta in življenja, skrite v knjigah. Kakšen užitek odkrivali divjo džunglo nepoznanega! Ni bila potešana samo moja radovednost, to odkrivanje je pospeševalo mojo duhovno rast, kot jo pospešuje vsaka plemenita knjiga.

Ni moj namen, da bi pisal o sebi. Te besede so mi prišle v pero ob misli, kako je bilo v moji mladosti malo, premo malo mladinskih knjig. In kako je danes vse drugače, da jim po številu niti ne morem slediti; po opremi pa so nekatere pravo čudo. Privlačne so ne samo po vsebini, ampak tudi za oko. Današnji mladini zavidam zaradi njih in jih blagrujem. Že zaradi tega bi hotel biti še enkrat mlad.

Teško si mislim človeka, ki po končani šoli ni prebral nobene knjige več. Tudi taki ljudje se najdejo. Še teže si mislim mladega človeka, ki ob knjigah ne teši svoje rado-

znalosti. Morda velja za nekatere, a zelo redke, ki se izživljajo s športom, a za večino ima knjiga vso privlačnost. Bolj kot jo je imela nekoč. O tem sem se stokrat prepričal, ko sem obiskoval naše šole. Med mladino imamo strastne bral-

ce, ki berejo z užitek in tako poglabljeno, da trpijo in se veselijo z junaki zgodbe. In kadar izvedo, da se zanje pripravlja kaj novega, se jim iskra radosti vžge v očeh.

Nepremišljeno bi bilo, če bi otroku zatirali veselje do branja, namesto da bi celo podžigali njegovo domišljijo in radoznalost. Vse od tistih predšolskih let, ko se otrok oplaja ob umetniško lepih slikanicah, do pravljic, ki mu burijo domišljijo, pa do zrejših let, ko ga že zanimajo realne zgodbe. V neki starostni dobi se mladi bralci zanimajo predvsem za to, ali je zgodba ki so jo brali, resnična ali izmišljena. Mladi bralci so za resnico. Ganljivo je, kadar me otroci sprašujejo, ali sem otroke svojih mladinskih zgodb res poznal in ali morda še živijo. In v radost mi je, kadar jim to lahko potrdim in morda še dodam kako podrobnost, ki je niso našli v knjigi.

To posebno velja za partizanske zgodbe, ki jih imajo mladi bralci najraje. Tako mi vsaj zatrjujejo. Uživajo ob resničnih dogodkih, brez pretiravanja. Ob njih ne utešijo le svoje radoznalosti, ampak se hkrati učijo ljubezni do svojega rodu in jezika, spoznavajo požrtvovalno tovarištvo in se učijo ob zgledih junastva. Kdo ne bi hotel biti tak kot kateri teh junakov! Ti zgledi

pa ne veljajo samo za partizanske zgodbe, ampak za vse mladinske spise od slikanic in pravljic dalje. Dobra knjiga naj mlade bralce vzgaja za lepoto, resnico in pravico. S tem mladi človek kreše svoj značaj in se vzgaja v koristnega člana človeške skupnosti.

Tu je končno jedro tega, kar sem hotel povedati. Ne bojim se za mla-

dino, ki rada s pridom bere knjige. Znalá bo najti svojo pravo pot. Mi — vzgojitelji in starši — ji moramo pri tem samo pomagati. Za to nam bo hvaležna.

## Ilja Ehrenburg

Prejšnji teden je v starosti 76 let umrl znani sovjetski pisatelj, publicist in prevajalec Ilja Ehrenburg, s katerim je sovjetska književnost zgbila najbolj „svetovljanskega“ pisatelja.

Ehrenburg je napisal dolgo vrsto romanov, med katerimi so najbolj znani „Pariz 1910“, „Molitev za Rusijo“, „Podoba vojne“, „Tovarna sanj“, trilogija „Vojna“, ki opisuje zadnjo setovno vojno, ter zlasti „Odjuga“, s katerim je zaslovel po vsem svetu in se je po njem poimenovalo tudi obdobje po Stalinovi smrti. Poleg tega je bil dolga leta dopisnik vodilnih sovjetskih listov, kjer je na primer med drugo svetovno vojno v svojih strastnih člankih, polnih sovražstva do nacističnega napadalca, pozival sovjetske armade k zmagi. Zadnja leta pa je posvetil skoraj ves prosti čas pisanju spominov, o katerih je francoski pisatelj in akademik Andre Maurois dejal, da so „krasna knjiga“.

Vse svoje življenje je bil Ilja Ehrenburg odločen bорец za mir in humanizem.

## Dobre lastnosti

televizije za otroke

Poleg slabih strani (o katerih bomo spregovorili kdaj drugič) ima televizija za otroke seveda tudi dobre lastnosti. Te se pokažejo zlasti pri šolarjih.

Starejšim otrokom gledanja televizijskih oddaj ne smemo enostavno prepovedati. Seveda mislimo tu na take oddaje, ki lahko občutno razširijo otrokovo znanje in podpirajo njegovo vedoželjnost. V gotovi meri so televizijske oddaje celo posebej prilagojene otroškemu dojetanju. Znano je, da se otrok v prvih letih svojega šolanja ne uči samo zato, ker se mora, marveč ker ga žene sla po znanju. Otrok vpija kot suha goba vse okoli sebe. Televizija je torej lahko za starejšega otroka dragocen vir znanja.

Toda tudi pri tem moramo najti pravo mero. Otrok, ki mora več ur mirno sedeti v šoli, ne sme sedenja nadaljevati doma pred televizorjem. To ne bi oviralo le njegovega telesnega razvoja, ampak tudi duševni. Polagoma bi postal čisto pasiven gledalec, ki je izgubil sposobnost mišljenja, presojanja in samoiniciative.

Ali je oddaja za otroke primerna ali ne, o tem starši ne smejo odločati šele minuto pred začetkom oddaje, navadno med jokom in stokom. Raje se naj z otrokom posvetujejo že tedaj, ko so pregledali spored za ves teden, in smotrno naj izbirajo oddaje. Tega se bo tudi otrok polagoma navadil in razumel, da zaradi televizije ne smejo trpeti ne njegove šolske naloge in tudi ne hišne dolžnosti. Tako ne bo nikoli »tragedije«, če bodo morali otroci v posteljo, ko se začne televizijska igra ali film.

Še nekaj je treba omeniti: mnogo staršev si skuša pričarati mir v hišo s tem, da otroke postavijo pred televizor. Kako varljivo je tak mir! Nenasitno in nenačrtno gledanje oddaj bo pozneje povzročilo marsikatero težavo, ki bo starše živčno mnogo bolj izčrpala kot včasih nadležno kričanje in divjanje po stanovanju.

V CELOVŠKI »GALERIJI 61«:

## Drugič japonski umetnik Sugai

Za ljubitelje moderne umetnosti je celovška »Galerija 61« (lastnica Josefina Nitsch) pripravila spet zanimivo razstavo, na kateri predstavlja javnosti v Parizu živeči japonski umetnik Kumi Sugai 23 novih listov, nastalih v zadnjih letih. Tako pomeni ta razstava torej že drugo srečanje z umetnikom, katerega smo — prav tako po zaslugi »Galerije 61« — spoznali že pred šestimi leti, z umetnikom, ki je danes znan širom po svetu ter je bil deležen najvišjih priznanj na mnogih velikih mednarodnih prireditvah, kot so predvsem grafični bienali v Tokiu, Ljubljani in Sao Paulu.

Ravno zaradi tega, ker razstavlja Sugai že drugič v Celovcu, je njegova razstava še posebno zanimiva, saj demonstrira razvojno pot, ki jo je prehodil umetnik v zadnjih letih. In tukaj je treba priznati, da je svoje izkušnje in spoznanja iz prejšnjih časov le še poglobil, tako da so njegova najnovejša dela izraz zrelosti, v kateri se zrcalijo stroge norme, ki si jih umetnik postavlja pri svojem ustvarjanju. S svojimi grafikami, ki jim vliva življenje s krepkimi barvnimi efekti, izpričuje Sugai nenavadno izpovedno moč, katera preseneti tudi tistega gledalca, ki sicer morda ni prista modernemu umetnosti. Mimo tega pa daje njegovi umetnosti poseben pečat še medsebojna povezava umetniške izpovedi dveh svetov — njegove daljne domovine Japonske ter Zahoda (čeprav ni mogoče prezreti, da postaja Sugai, ki živi od leta 1952 v Parizu, vedno bolj »zahodnjak«).

Izredno zanimiva razstava bo odprta do 22. septembra.

## Boj proti ponarejevalcem umetnin

Pred nedavnim smo v našem listu pisali o latvinah umetnin ter o ukrepih, ki jih uvajajo posamezne galerije, muzeji in podobne ustanove, da bi zavarovale svoje dragocenosti pred tatovi. Poleg tatvin pa se je v zadnjem času močno razširilo tudi ponarejanje umetniških del. Zlasti v Ameriki je zavzelo že takšen obseg, da je parlament države New York sprejel poseben zakon, po katerem je trgovec, ki prada podoba kot delo določenega umetnika, dolžan kupcu plačati odškodnino, če ta lahko dokaže, da umetnina ni pristna.

Po mnenju izvedencev nekateri trgovci z umetninami ne izpolnjujejo vselej svoje dolžnosti v tem smislu, da bi kupca opozorili na možnost, da podoba ali kip nista pristna. Spričo tega predlagajo, da bi ustrezne zakone izpopolnili s strožjimi določili. Pravijo, da bi morali trgovci obveščati kupce o vseh dejstvih v zvezi z umetninami, ki jih imajo naprodaj. Z namenom, da bi bila vsaj glede stvaritev živečih umetnikov zagotovljena zanesljivost, takšne ni mogoče zametiti za starejše mojstre, je newyorški poslanec Bingham predlagal posebno uredbo na zvezni ravni, torej veljavno za celo Ameriko.

Po Binghamovem predlogu bi bile vse umetnine registrirane v okviru zveznega umetnostnega arhiva. Umetniki bi bili dolžni predložiti arhivu spričevalo o pristnosti podobe ali kipa, hkrati pa tudi fotografijo svojega dela in podatke o prvem kupcu. Vsak prodajalec bi obvestil arhiv o morebitnem novem kupcu, tako da bi na arhivskih kartotečnih listih nastajalo zaporedje vseh lastnikov. Seveda bi bile težave zlasti pri delih starejših mojstrov, čeprav so tudi pri nekaterih izmed le-teh po vrsti znani vsi dosedanji lastniki. Primer: pri Rembrandtovi podobi

„Aristotel gleda Homerjev kip“, ki jo je pred nekaj leti kupil newyorški muzej Metropolitan za 2,25 milijona dolarjev (več kot 56 milijonov šilingov!), je mogoče ugotoviti vse lastnike do prvega kupca leta 1654.

Kupec, ki se zanese na zagotovila trgovca, ima seveda več možnosti, da preveri pristnost umetnine. Če kupi delo še živečega umetnika, povpraša pri njem; se pa lahko zgodi, da je umetnik ustvaril tisto delo v mladih letih in mu zdaj ni več všeč in ga zato zataji. Če gre za nedavno umrlega umetnika, se kupec lahko pozanima pri upravitelju njegove zapuščine. Če pa za sliko, kip in podobno ni mogoče izdelati popolne dokumentacije, lahko pooblaščen izvedence zaprosi za mnenje in oceno. Toda ameriški umetnostni zgodovinarji in muzejski strokovnjaki so pri takih rečeh sila previdni. Če ocenijo umetnino za ponarejeno, kasneje pa se izkaže, da je pristna — seveda je mogoče tudi obratno — se izpostavljajo nevarnosti, da bo kdo tožil za odškodnino.

Sedanje stanje — težave pri dokazovanju pristnosti, previdnost izvedencev, neznanje mnogih zbiralcev in želja po zanesljivi naložbi denarja — naravnost spodbuja ponarejevalce in kupčijo s ponaredki. Seveda marsikateri zbiralec le nerad prizna, da je nasedel, in zaradi tega opusti misel, da bi tožil brezvestnega prekupčevalca.

Številni ameriški muzeji hranijo v svojih kletnih prostorih cele zbirke ponarejenih umetnin, ki so jih dobili v dar in o katerih se je pokazalo šele čez čas, da niso pristne. Nekaterih očitnih ponaredkov pa muzeji niso odklonili zato, ker bi darovalec utegnil zameriti in ne bi več pomislil na kako darilo.

## Razstava odporniškega gibanja v Avstriji

bo zdaj prikazana tudi v sosedni Sloveniji

V muzeju ljudske revolucije Slovenije v Ljubljani bodo ta mesec odprli razstavo odporniškega gibanja v Avstriji v letih 1938 do 1945. Razstavo je ob dvajsetletnici osvoboditve Avstrije pripravil dokumentacijski odbor avstrijskega odporniškega gibanja, in sicer v treh variantah, od katerih ena je namenjena šolam, druga avstrijski vojski, tretjo pa prikazujejo v tujini in so si jo doslej ogledali na Češkoslovaškem.

Eksponate, ki prikazujejo odporniško gibanje v Avstriji od leta 1938 do konca vojne, je direktorju muzeja ljudske revolucije Slovenije Francu Kresetu prejšnji teden izročil avstrijski generalni konzul v Ljubljani dr. Heinrich Riesenfeld. V okviru slovesnosti, katere se je udeležil tudi predsednik republiškega odbora Zveze združenj borcev NOV Slovenije Franc Leskošek, je generalni konzul dr. Riesenfeld dejal, naj »bi razstava pokazala obiskovalcem muzeja, da je bilo tudi v Avstriji mnogo ljudi, ki so se postavili po robu nacizmu; obenem pa naj bi bila razstava skromen prispevek ohranitvi miru v svetu«.

Razstavo, ki obsega 20 panojev, bodo v Ljubljani dopolnili z gradivom o 1. avstrijskem bataljonu, ustanovljenem leta 1944 na Dolenjskem, ter z letaki, razglasi in pozivi, ki so jih OF, KP Slovenije in vojaške komande naslovile med zadnjo vojno na Avstrije v nemški vojski. V Ljubljani bo razstava prirejena v prostorih muzeja ljudske revolucije v Tivoliju, pozneje pa jo bodo verjetno prenesli tudi še v Maribor.

## KULTURNE DROBTINE

● Ta teden zaseda v Ljubljani X. mednarodni muzikološki kongres, na katerem sodeluje več kot 450 strokovnjakov iz 30 dežel sveta. Med problemi, ki so na dnevnem redu tega pomembnega zasedanja, so predvsem zgodovina, sociologija in estetika glasbe. Najbolj znani strokovnjaki razpravljajo o dosežkih zadnjega časa v muzikologiji ter bodo ob teh spoznanjih začrtali tudi raziskovalno delo za bodoče. Gotovo ni naključje, da je bila za prvo zasedanje mednarodnega muzikološkega društva na slovenskih tleh izbrana prav Ljubljana, marveč je bilo s to odločitvijo izrečeno priznanje slovenski in preko nje jugoslovanski ter slovenski glasbi, ki so nedvomno zelo veliko prispevale v zakladnico svetovnega glasbenega ustvarjanja.

● Z letošnjo sezono poletnih iger v Brezjah so lahko vsestransko zadovoljni. Od skupno 35 predstav sta zaradi slabega vremena izpadli samo dve, obiskovalcev so letos našli 20.000, medtem ko so bili dohodki skoraj za 100 odstotkov višji kot v zadnjih dveh letih. Dostaj se na Petrovi gori v Brezjah uprizorili že 27 del klasične svetovne literature, na vseh dosedanjih 374 predstavah pa so našli daleč nad 300.000 obiskovalcev.

● Na mednarodnem festivalu ljudskih plesov v Billinghamu v Angliji, kjer so sodelovale amaterske skupine iz Anglije, Avstrije, Italije, Jugoslavije, Poljske in Španije, je dosegla največji uspeh 42-članska skupina folklornega ansambla „Tine Rožanc“ iz Ljubljane. Tekom desetih dni so imeli Ljubljančani devet nastopov, ki jih je obiskalo 40.000 ljubiteljev ljudskih plesov in pesmi.

● Doslej največji uspeh v Franciji je doživela razstava dragocenih umetnin iz starih egiptovskih kraljevskih grobnic. Tekom šestih mesecev si je ta razstavo ogledalo več kot 1,2 milijona ljudi, kar pomeni, da so dnevno zabeležili povprečno 10.000 obiskovalcev, medtem ko znatajo dohodki od prodaje vstopnic nad 3,5 milijona frankov.

● Dunajski filharmoniki bodo imeli 3. oktobra koncert v New Yorku, za katerega je častno pokroviteljstvo prevzel senator Robert Kennedy, brat pred leti umorjenega ameriškega predsednika Johna Kennedyja.

● Društvo likovnih umetnikov uporabne umetnosti Slovenije pripravila gradivo za razstavo slovenske uporabne grafike in tipografije. Razstavo bodo predvidoma meseca decembra odprli v salonu likovnih umetnikov Sovjetske zveze v Moskvi, kjer bodo slovenski umetniki prikazali okoli 400 del.

● V zadnjih dneh je bil v Salzburgu II. mednarodni slavistični kongres, katerega se je udeležilo okoli 300 strokovnjakov iz vseh dežel sveta. Častno pokroviteljstvo je imel zvezni kancler dr. Klaus, ki je v svojem otvoritvenem govoru poudaril, da zahteva lega Avstrije na stikališču treh evropskih kulturnih krogov večjo usmeritev k slovenskim sosedom v duhu evropske skupnosti.

● Slovenski gledališki muzej v Ljubljani bo v začetku oktobra za stoletnico slovenskega gledališča izdal obsežno delo bibliografskega značaja, namreč knjigo s podpisom vseh repertoarjev slovenskih poklicnih gledališč v zadnjih sto letih. Na več kakor 700 straneh večjeje formata bodo zbrani podatki o predstavah, ki so jih tekom sto let imela slovenska gledališča v Ljubljani, Celju, Mariboru, Ptujju, Kranju, Kopru in Trstu. Pri tem gre skupno za 3052 predstav, poleg tega pa bodo navedena tudi imena vseh sodelavcev ter seznam uprizorjenih del.



Geschehen  
in

## Südkärnten

Landwirtschaftliche Kreise, vor allem aber die Bergbauern Sloweniens haben in den vergangenen Monaten ein reges Interesse für die Landwirtschaftsförderung in Kärnten in Form von Umstellungsgemeinschaften gezeigt. Zum Studium der Betriebsvereinfachung und Spezialisierung im Rahmen der Umstellungsgemeinschaften in den Bergbauerngebieten haben sich beim Slowenischen Bauernbund in Klagenfurt bisher sieben Exkursionen mit rund 400 Teilnehmern eingefunden. In Zusammenarbeit mit der Landwirtschaftskammer für Kärnten wurden bei dieser Gelegenheit die Umstellungsgemeinschaften Kienberg und Gozdanje/Köstenberg, sowie eine Reihe von fortschrittlichen Betriebs slowenischer Bauern in Kärnten besichtigt. Außerdem wurden in diesem Jahre von Vertretern des Slowenischen Bauernbundes in Klagenfurt bei den bäuerlichen Genossenschaften und Vereinigungen in Slowenien Vorträge über den Aufbau und die Erfahrungen der organisierten Betriebsumstellung gehalten.

Anlässlich der 40-Jahr-Feier der Feuerwehr in Sele/Zell ob Ferlach erschien am 6. August auch eine Delegation der Feuerwehren der Gemeinde Tržič in Sele und überbrachte der jubelnden Feuerwehr die herzlichsten Grüße.

Am 7. August kehrte eine Gruppe von 60 slowenischen Kindern Kärntens von ihrem Erholungsurlaub im Jugend-Paradies-Zentrum Savudrija an der Westküste Istriens zurück. Sie verbrachte dort 3 Wochen zusammen mit der Schuljugend aus Ljubljana, Graz und Friaul-Julisch Venetien sowie der Schuljugend slowenischer Ansiedler in Belgien.

Die Maturanten der zwei achten Klassen des Bundesgymnasiums für Slowenen in Klagenfurt des Schuljahres 1967-68 begaben sich am 28. August zu einer mehrtägigen Maturareise nach Jugoslawien. In Maribor gab ihnen die dortige Stadtverwaltung einen Empfang, worauf sie ihre Reise über Varaždin und Zagreb in die südlichen Teile Jugoslawiens fortsetzten.

Am 27. August gaben der Chor „Rožanski fantje“, das Doppelquintett „Selski fantje“ und das Tamburica-Orchester Sveče/Suetschach — St. Janz/St. Johann in St. Janz v Rožu/St. Johann im Rosental ein Konzert, das unter der Bevölkerung von Rož/Rosental viel Beachtung und Anklang fand. Der Chor „Rožanski fantje“ zählt über 40 talentierte Sänger. Nach dem Konzert begaben sich der Chor, das Doppelquintett und das Tamburica-Orchester zu einem Freundschaftsbesuch bei den Kulturvereinigungen von Gorenjsko.

## OD PONEDELJKA NAPREJ:

## Največji evropski cirkus na Koroškem

V zadnjih tednih gostuje po Avstriji mednarodno znani cirkus Franz ALTHOFF, največji evropski cirkus z najmodernejšim šotom ovalne oblike, ki je 76 metrov dolg, 48 metrov širok in 20 metrov visok. V njem je prostora za 6000 ljudi. Z Dunaja, kjer je tekom dveh mesecev dvakrat gostoval, pride na Koroško preko Štajerske. Od 11. do 13. septembra bo gostoval v Wolfsbergu, od 14. do 18. septembra v Celovcu in od 19. do 21. septembra v Beljaku. Po gostovanju v Lienzu se bo vrnil spet na Koroško in bo od 25. do 27. septembra gostoval v Spitalu ob Dravi. Potem bo nadaljeval svojo pot preko Salzburške in Tirolske v svojo domovino Nemčijo, februarja pa bo nastopil daljšo turnejo po Jugoslaviji.

Tokratni program cirkusa Franz ALTHOFF se odvija po geslu „Tempo, živali in trapezi“ in je sad njegove bogate tradicije. Zgodovina cirkuške rodbine ALTHOFF sega namreč nazaj v 17. stoletje, sedaj ga predstavljajo že potomci v šestem, sedmem in osmem kolenu rodbine. Svet ta cirkus ne pozna le po njegovih gostovanjih, marveč tudi po številnih filmih in televizijskih oddajah, pri katerih je s svojim osebjem in živalmi sodeloval. Takih filmov pa je nad 40.

Cirkus Franz ALTHOFF je na Koroškem zadnjič gostoval pred petimi leti. Kdor si ga je ogledal, ga ima še v dobrem spominu. Sedaj se bo po številu sodelujočih predstavil še večji, po svojem programu pa še pestrejši in učinkovitejši. Z dvema predstavama na dan in s svojim živalskim vrhom bo predstavil 700 ljudi in živali, med njimi 40 zveri iz Afrike, Azije in Arktisa, 22 krokodilov in udav, 12 opic z go-

## Dijaška mladina pri deželnem glavarju

Koroška dijaška zveza je v soboto in v nedeljo v Št. Petru pri Št. Jakobu v Rožu priredila seminar o manjšinskem šolskem vprašanju. O manjšinskem šolskem vprašanju iz vidika manjšine je govoril strokovni šolski nadzornik dr. Valentin Inzko, o manjšinskem šolskem vprašanju iz vidika dežele pa poveljevalni predsednik deželnega šolskega sveta, deželni poslanec Josef Guttenbrunner, medtem ko je ravnatelj dvorni svetnik dr. Joško Tischler prikazal pomen slovenske gimnazije za narodno manjšino na Koroškem. Po predavanjih se je razvila živahna diskusija, pri čemer so bila s strani dijaške mladine iznešena nekatera pozitivna stališča, pa tudi tehtna kritika.

Pred seminarjem je v petek večer dijaško mladino sprejel deželni glavar Sima. V svojih pozdravnih besedah je dal deželni glavar izraza veselju, da se mlada generacija zanima za aktualna vprašanja, saj bo morala prevzeti in naprej izoblikovati sedanje delo in prizadevanja v deželi. Naglasil je, da stremi deželna politika za tem, da se v deželi ustvari čim boljši življenjski pogoji za vse deželane, neglede na njihovo narodnost. Posebno vlogo igra pri tem prizadevanje za ohranitev in utrditev miru v deželi in za sožitje med narodoma. Pri tem je toleranca temelj politike v vseh narodnostnih in jezikovnih vprašanjih. S skupnim delom bo mogoče la cili doseči, pri tem pa ima

seveda tudi mladina velike naloge.

Predsednik Koroške dijaške zveze Matevž Grilc se je deželnemu glavarju zahvalil za sprejem in zagotovil, da hoče mladina sodelovati pri utrjevanju dobrega sožitja. Deželnemu glavarju je zagotovil, da se mladina priznava k njegovi politiki, omenil pa je tudi prizadevanja koroških Slovencev za dosego pravic, ki jih zagotavlja člen 7 državne pogodbe. Številna vprašanja so še nerešena, med njimi tudi šolsko vprašanje, ki je za vsak narod velikega pomena. Izjavil je, da Koroška dijaška zveza stodoletno podpira tozadevna prizadevanja osrednjih organizacij koroških Slovencev in prosil deželnega glavarja, da se tudi s svoje strani zavzame za rešitev odprtih vprašanj.

## Lep uspeh pliberškega sejma

Tradicionalni letni sejem v Pliberku, ki je letos trajal od sobote opoldne do ponedeljka, je spet potekal kot velika ljudska slavnost, na kateri se je zbralo rekordno število obiskovalcev iz vseh krajev Podjune, prav tako pa tudi iz oddaljenejših krajev ter predvsem iz sosednega zamejstva. Po podatkih orožništva je letošnji sejem obiskalo okoli 30.000 ljudi, od tega dobra tretjina iz sosedne Slovenije. Čez mejni prehod v Grabljah je v dneh sejma potovalo kakih 17.000 oseb, na prehodu Ravnjak so našli nad 1500 potnikov, nadaljnjih 4700 obiskovalcev pa je prišlo z vlaki. Parkirni prostori so bili polni motornih vozil, med katerimi so jih ugotovili 3738 z jugoslovansko registracijo.

Kot uvod v sejemsko dogajanje je bila v Pliberku pestra povorka obrtnih, rokodelskih in industrijskih podjetij, kateri je sledila lepa otvoritvena slavnost. Poleg pliberškega občinskega odbora z županom Kristanom na čelu so se je udeležili tudi velikovski okr. gl. dr. Wagner, kapelški župan deželni poslanec Lubas, pliberški okrajni žandarmerijski inšpektor Erhard in drugi. Prispela pa je tudi veččlanska delegacija jugoslovanskih obmejnih občin, v kateri so bili predsedniki občinskih skupščin Ravne Kert, Dravograd Bart in Slovenj Gradec Čerče.

Na sejmšču je bilo ves čas zelo ži-

vahno. Nadvse zadovoljiv obisk so zabeležili že prvo popoldne, ki se je zaključilo s čudovitim ognjemotom. Po zagotovilih podjetij, ki so sodelo-

## 8. oktobra volitve v Celovcu

Celovec se pripravlja na volitve novega občinskega sveta. Te volitve so določene za nedeljo 8. oktobra. V volilni imenik je vpisanih 50.019 volilnih upravičencev. Nasproti zadnjim volitvam leta 1962 je število volilnih upravičencev naraslo za 2629.

ne utruji, ker ne traja delj kot tri in pol minute. Zato pa predstavi le najpopolnejše dosežke cirkuške umetnosti. Nastopi drznih dompterjev z zvermi, sloni, konji opicami, krokodili in kačami se menjajo z nastopi drznih artistov. V programu posebno dopadajo trije artisti v zraku „The flying Marilees“, duo „Goldinis“, nastop Yvone skupno s tigri, leopardi, levi in črnimi panterji ter nastop Koringe s krokodili in kačami. Za humoristične vložke skrbijo Filax, Gerd in Ivan ter skupina šimpansov s svojimi akrobacijami od konja do konja. Bogati program vključuje barve in zastave 16 narodov iz štirih celin, katerih pripadniki mu dajejo bogato vsebino.

Doslej so že vse štiri stranke, ki so zastopane v sedanjem občinskem svetu, objavile svoje kandidatne liste za prihodnje volitve. Na prvem mestu liste SPO kandidira sedanji župan Ausserwinkler, za njim pa sedanji mestni svetnik dr. Hans Romauch in dipl. ing. Erich Werner, direktor ÖDK. Listo ÖVP vodi sedanji namestnik deželnega glavarja, dipl. trg. dr. Walter Weissmann in sedanji mestni svetnik Walter Flucher. Na tretjem mestu stoji komercialni svetnik Hans Kuchar kot nova politična osebnost celovške ÖVP. Na listi FPÖ kandidira na prvem mestu sedanji državni poslanec primarij dr. Otto Scrinzi, sedanji vodja FPÖ-frakcije v občinskem svetu Gert Vallon pa je postavljen na drugo mesto. Listo KPÖ vodita Fritz Pietzka in Rudolf Panse. Sedanja podžupana Josef Seidling in Rudolf Novak ter mestni svetnik Winfried Thurner ne kandidirajo več.

Pri volitvah leta 1962 je SPO dosegla 45,2 odstotka glasov, ÖVP 35,4 odstotka, FPÖ 14,6 odstotka in KPÖ 4,8 odstotka. V mestnem senatu so bili 4 zastopniki SPO in 3 zastopniki ÖVP, občinski svet pa od tedaj naprej šteje 17 zastopnikov SPO, 13 zastopnikov ÖVP, 5 zastopnikov FPÖ in 1 zastopnika KPÖ.

Ne špartanska, toda trda vzgoja je potrebna prav za otroke današnjih dni, ker ustvarjajo obstoječi šolski zakoni in javno mnenje na Koroškem dovolj razdora v mladih ljudeh. Otrok bi moral dozoreti v zdravem okolju v poštenega, predvsem pa celega človeka, ne polovičnega. Celi človek pa pomeni razvoj vseh vrednot, pomeni spoštovanje osebne svobode, jezika, kulture, vsake drugačnosti; pomeni pravičnost, resničnost, solidarnost, razgledanost, širino.

Narodna vzgoja ne prične pri zavestnem vcepljanju narodne zavesti. Do te bodo prišli otroci sami v zrelejših letih, če so si le mogli prisvojiti v domači hiši in šoli dovolj široko življenjsko podlago. Ne bodo pa prišli do nje, ako bo vzgoja zapra vase, omejena, utesnjena, enostranska, izključujoča, sovražna. Vedno in prav v bodoče bo držalo, da je bogatejši, kdor se razgleduje v več kulturah; da je za skupnost naroda in države koristnejši, kdor stoji na več ozemljih; več mostov more vzpostaviti kakor pa zgolj v svojo kulturno ožino zagledan počasnež. Učenje jezikov nima nič opraviti s politično pripadnostjo. Jeziki, kulture so odskočna deska v svet.

To merodajno možnost imamo na Koroškem na žalost — samo Slovenci. Slovenci se moremo, ako smo dovolj pametni, udeleževati več kultur že v osnovni šoli; koroški Nemci tega ne morejo.

Sicer pa velja zapisati ob začetku šole izrek nekega znanega vzgojitelja, češ, da bi sploh ne bilo treba vzgajati otrok, če bi bili odrasli vzgojeni.

-nsch

## O B J A V A

Na državni gimnaziji za Slovence v Celovcu so ponedeljni izpiti v ponedeljek 11. septembra 1967 ob osmi uri.

V torek 12. septembra so sprejemni izpiti v prvi razred.

V sredo 13. septembra ob 14. uri vpisovanje v vse razrede.

V četrtek 14. septembra je ob 9. uri začetna služba božja in ob 13.15 uri prvi redni pouk.

Ravnateljstvo

## Umrl je Janko Gačnik

Po daljši bolezni je v Mariboru preminul učitelj v pokoju Janko Gačnik, predsednik Sklada Prežihovega Voranca. Pogreb pokojnega je bil v sredo popoldne v Libelcih, rojstnem kraju pokojnega.

Od svoje mladosti naprej je bil Janko Gačnik najtesneje povezan z življenjem koroških Slovencev. Kot učitelj in tudi drugače kulturno prosvetno nam je posvečal vso svojo pozornost in skrb, vsa dolga leta in desetletja, dokler mu bolezen ni onemogočila neposrednega delovanja za nas. Njegovo dobro srce je zlasti bilo za razvoj naših pevskih zborov in so bila številna gostovanja naših pevskih zborov v Mariboru in po Štajerskem sad njegovega vpliva in neposrednih prizadevanj.

O življenjski poti pokojnega velikega prijatelja in dobrotnika ter o njegovih vztrajnih prizadevanjih bomo poročali v prihodnji številki.

## TO IN ONO

## OD ŠMOHORA DO LABOTA

ČAJNA. — V mehanični delavnici Kronawetter je prišlo v soboto opoldne do eksplozije bencinskih plinov. Pri eksploziji so utrpeli 3 delavci in lastnik avtomobila, ki so ga popravljali, hude opekline.

BELJAK. — Z novo obliko turističnega sodelovanja so se predstavile občine Beljaka, Radovljica in Trbiž. Pod naslovom »Alpska tura« so organizirale akcijo, ki ima namen, da prebivalstvo turističnih krajev teh občin še bolj zbliža in turistično poveže. Za ceno 20 šilingov bodo motorizirani prebivalci lahko deležni brezplačnega dopusta, če bodo v določenem času obiskali v vsaki deželi na meji 10 v naprej določenih krajev in če si bodo pustili svoj obisk potrditi.

MARIJA NA ZILJI. — V noči od ponedeljka na torek je do tal pogorelo gospodarsko poslopje kmet Franca Prettnerja, pri čemer je nastala škoda v vrednosti 350.000 šilingov. Gasilci iz Marije na Zilji, Činovič, Beljaka, Drobolj, Diče vasi in Bekštanja so sosedna poslopja komaj obvarovali pred požarom.

ČREŠNJE NAD VRBO. — V torek zjutraj se je šestletni Toni Uran v postelji igral z nabito pištolo, ki jo je vzel iz nočne omarice očeta. Pri tem se je sprožil strel in krogla je v glavo zadela triletnega brata Erazema, ki je bil na licu mesta mrtev.

CELOVEC. — V espresso bencinske črpalke Shell na Beljaški cesti se je v soboto ustavila neka celovška gospodinja za tem, ko je z avtomobilom trčila v avtomobil nekega letoviščarja. Sreča v nesreči je bila v tem, da so bile pri nezgodi le tri osebe lažje poškodovane.

OBIRSKA. — Strela je v soboto na Peručevi planini udarila v govejo čredo in ubila 9 goved. Ubite živali je odneslo po plazju več sto metrov v globino, kjer so jih našli šele v ponedeljek. Lastnika živali sta posestvo Miklavčevo in kmet Pristotnik.

LABOT. — Nad spodnjo Labotsko dolino je v petek divjala huda nevihta. Potoki so prestopili bregove in preplavili železniško postajo Labot ter cesto proti Dravogradu in Sobothu. Pri nevihti je tudi toča povzročila precejšnjo škodo.

## KOLEDAR

Petek, 8. september: Roj. D. M.  
Sobota, 9. september: Peter Klaver  
Nedelja, 10. september: Nikola Tol.  
Ponedeljek, 11. september: Hiacint  
Torek, 12. september: Ime Mar.  
Sreda, 13. september: Polbruga  
Četrtek, 14. september: Nov. sv. Kr.

Ne smemo prezreti zabave, da naj starši in učitelji vlečejo isti voz. Tu se vzgoja dopolnjuje in dobiva plastično obliko. Starši morajo buditi v otroku zaupanje do učitelja. Primeri, ko starši grozijo otroku: »Le počakaj, da boš prišel v šolo. Učitelj ti bo že pokazal!«, spadajo v šolski arhiv. Kdor pa proti učitelju celo hujska in ga obira v pričo otrok, naj ve, da se sam ni naučil niti najosnovnejših pravil za vzgojo otrok. Takšni primeri so sad neumnih staršev, nad otrokom pa hud greh. Otrok prav hitro zapazi vsako nesoglasje med starši in šolo.



## Človek potrebuje dve vrsti spanja

Ameriški znanstveniki so na sledi eni največjih skrivnosti življenja — spanju. Doslej je dosegla medicina na tem področju le zelo malo. Z zapleteno aparaturo encefalogramov pa so dognali vrsto zanimivih reči, nekakšno osnovno legendo za nadaljnje raziskovanje, ki bo lahko dalo več rezultatov, kot so kdaj pričakovali. Odkrili so, da obstajata dve vrsti spanja, dve fazi, ki sta obe nujno potrebni.

Z encefalogramom merijo drobne električne impulze, ki nastajajo v možganih, in aparat jih obenem zapiše na papirnati trak kot elektroencefalogram (EEG). Speči preizkusni osebi pritrdijo na glavo elektrode, ki potem prenašajo možganske „valove“. Na EEG se zelo jasno kažejo razlike med krivuljami, ki jih pri isti osebi izmerijo med spanjem, in med tistimi, ki jih izmerijo, ko je pacient buden.

Malo preden človek zaspi, kaže EEG več kot deset impulzov na sekundo. Kolikor bolj človeka premaguje spanec, toliko bolj izginjajo hitri valovi, na njihovo mesto stopajo počasnejši. Počasni valovi se večajo. Potem se pokažejo kratki valovi s približno 14 impulzi na sekundo; to so „spalna vretena“ na EEG. Čez nekaj minut se ojačajo počasni

veku, ki ga muči zaspanost. Že brez EEG pa se da opaziti, kako mišice omagajo, srčni utrip se okrepi, dihanje postane hitrejše.

Ta paradokсна faza traja 10 do 30 minut, potem pa se približno vsako poldrugo uro spet pojavi. Proti koncu noči lahko traja tudi celo uro. Paradokсне faze obsegajo 20 do 25 odstotkov vsega spanja.

Da bi dobili odgovor na vprašanje, katera faza je pomembnejša, so naredili v Edinburghu poskus z nekaj študenti medicine. Dolgo so jih obdržali budne — 108 ur. Potem so jih pustili, da so spali po mili volji, in jih kontrolirali z elektroencefalogramom.

Izkazalo se je, da so poskusni pacienti spali le zelo malo časa v paradokсни fazi. Ortodokсна je bila za preutrujene študente pomembnejša.

Pri drugih osebah pa se je pokazalo nasprotno. Slo je za ljudi, ki so leta in leta jemali poživila. Ko so jim te spodbujevalne tablete nenadoma nehali dajati, jih je začela mučiti huda zaspanost. Toda večino noči so prespali v paradokсни fazi, potrebovali so nekaj tednov, preden so se vrnili v normalni spalni ritem.

Tudi to so opazili: kdor v eni noči prebije spanje predvsem v ortodokсни fazi, ima naslednjo noč veliko več paradokсне faze kot običajno; tako se obe fazi izravnata. To izravnavo so dognali še drugače: speče osebe so vsakokrat zbudili, ko se je pri njih pokazala paradokсна faza. Ko so čez nekaj minut spet zaspali, se je to zgodilo v ortodokсни fazi, torej so z večkratnim zbujanjem odločno zmanjšali čas paradokсни fazi.

## Kačji strup kot zdravilo

Doslej je znanih okoli 2500 kač, med njimi je le 10 odstotkov strupenih, ki se delijo v pet poglavitnih skupin. Kačji strup uporabljajo pri bolnikih z neznoznimi bolečinami pa tudi pri božastih in pri raznih krvavitvah. Ljudem, ki imajo raka, ponekod lajšajo hude bolečine z ustrezno razredčenim strupom kobre. Znani so primeri, ko se je zaradi tega strupa izboljšalo bolnikovo splošno stanje, včasih je strup zaviral razvoj tumorja. Seveda pa to ni pripomoglo k ozdravitvi.

valovi, vendar pa se vedno znova kažejo spremljajoča spalna vretena. To pomeni, da je človek zaspal.

Te krivulje so opazovali že prej, vendar so jih pripisovali različni globini spanja. Eksperimenti pa so pokazali čisto nekaj drugega: zdaj je znano, da poteka spanje v dveh različnih fazah, da sta tako rekoč dve vrsti spanja. Strokovnjaki pravijo eni fazi, da je „ortodokсна“, drugi pa, da je „paradokсна“.

Takoj, ko človek zaspi, je v ortodokсни fazi. Ta faza nastopi zmeraj prva in traja približno eno uro. Sledi paradokсна. Eden od njenih znakov je to, da speča oseba obrača oči pod zaprtimi vekami, kot kadar je budna. Ta faza ima še druge značilnosti. Na EEG kaže podobne krivulje kot med merjenjem pri člo-

Toda ta izguba se je izravnala: paradokсна faza, ki sicer nastopi štiri- do šestkrat na noč, se je pojavljala veliko bolj pogosto, tudi do 30-krat, prav tolikokrat pa so pacienti zbudili. Ko so jih končno pustili mirno spati, je pokazal EEG nenavadno dolgo paradokšno fazo.

Iz teh in drugih rezultatov izhajajo sklepi, da človek — in vsi drugi sesalci, kot je bilo dokazano s preizkusi — potrebujejo obe vrsti spanja. Pri tem gre gotovo za osnovno vlogo spanja: vodijo ga spremembe biokemičnega ravnoležja v telesu. Marsikaj se bo dalo dognati tudi o zvezi med paradokšno fazo in sanjami. Ugotovili so, da vsak človek sanja večkrat v eni noči in da so mu sanje naravnost življenjsko potrebne.

## Kibernetika — vsestranska znanost

Kibernetika je nauk o krmiljenju in o procesih prenašanja signalov v živalih in strojih. Tako je definirala besedo kibernetika znanstvenik Norbert Wiener, z njo je naslovil delo, ki ga je izdal leta 1958. To leto štejemo za rojstno leto kibernetike.

Beseda kibernetika je grškega izvora, v slovensčini pomeni »ladijski pilot«. Realni smisel te besede še najbolj zadenemo s prevodom »veda o relacijah (odnosih)«.

Točno definirati ta široki pojem je danes še vedno delikatno. Kibernetika je sočasno veda o relacijah in veda o regulaciji in o prenašanju informacije. Prav zavoljo tega, ker je njena definicija nekam mehka, je njeno področje dela zelo široko.

## Dolga pot satelitov

Sele čez kakih 10.000 let se bo vrnili v ozračje našega planeta 30 do 40 umetnih satelitov, izstreljenih sredi našega stoletja. Mnogi umetni sateliti bodo krožili okoli Zemlje „samo“ nekaj let, spet drugi se bodo že v prihodnjih letih zavili v plinasti plašč planeta in tam zgoreli.

Kakor so izračunali strokovnjaki ameriškega vesoljskega centra Colorado Springs, bo satelit „Vanguard“, ki so ga bili izstrelili leta 1958, krožil do leta 2.901. Kanadski satelit „Alouette 1“ se bo vrnil v zemeljsko ozračje leta 3.796. Ljudje, ki bodo živeli leta 4207, bodo lahko brali poročila o koncu satelita „Explorer 16“. Po istih računih bo „Telstar 1“ v zemeljskem ozračju zažarel in zgorel v letu 7.561.

Med listimi umetnimi spremljevalci našega planeta, ki bodo krožili nad 10.000 let, so telekomunikacijski sateliti „Early Bird“, „Syncom 3“ in „Telstar 2“.

Kibernetika se ukvarja razen s problemi telekomunikacij, avtoregulatorjev in servomehanizmov, ki je njeno ožje delovno področje, tudi s problemi tako različnih znanosti, kot so biologija in psihologija. Celotna sociologija in politična ekonomija moreta s pridom uporabljati njene koncepte ter njene metode dela.

Vse mogoče vrste naravnih pojavov, ki nosijo informacije, so material, ki ga obdeluje kibernetika. Pri svojem delu uporablja kibernetika zajeten matematični aparat.

Pri študiju zakonitosti prevajanja informacij iz enega kraja v drugi kraj se ukvarjamo s problemi kibernetike. Sodobni elektronski numerični računalniki so npr. kibernetične tvorbe. Ti predelavajo velike množice podatkov — informacij. Zasnovani so tako, da dajejo na določena vprašanja logične zaključke in odgovore takšne vrste, ki so bili pred njimi izključno domena človeškega razuma. Njihovo delo moremo primerjati z delom živih organizmov. Živi organizem sprejema podatke, jih obdela s svojimi možgani — računskim strojem — in nanje reagira, na primer z mišicami. Mišice moremo primerjati s stroji, ki opravljajo različna »težaška« dela. Računski stroj je »razzum«, težaški stroj je »mišica«. Oboje skupaj je robot. Robot je proizvod kibernetike.

Zdravnik, ki zdravi človeka in študira delovanje njegovega živčevja in reakcije možganov na razne signale, je kibernetik. Pri študiju živih organizmov najdemo ideje za konstrukcije strojev in iz delovanja strojev sklepamo na obnašanje živih organizmov.

Kibernetika elektronskih računalnikov in krmilnih sistemov je dobila pri proizvodjalnih procesih v industriji veliko torišče udejstvovanja. Uporabljamo jo v industriji, pri prometu, pri projektiranju in pri konstruiranju. Uporabljamo jo pri načrtovanju in pri računanju.

Tudi najdrznejše napovedi ne morejo predvideti dosežkov in razvoja kibernetike v bodočnosti — njeno torišče delovanja je obsežno in raznoliko.

## Haremi — „zlate kletke“

Spiroo velikih političnih, gospodarskih in socialnih sprememb, ki so zajele tudi muslimanske dežele, marsikdo misli, da na Daljnem in Bližnjem vzhodu ni več haremov. Toda temu nikakor ni tako, kajti skoraj v vseh deželah Orienta mnogoženstva ne preganjajo. Celotni moderni državniki so kljub vsemu napredku ostali privrženci poligamije in tudi voditelji islamskih vernikov so ponovno objavili, da še vedno velja Mohamedovo dovoljenje, po katerem ima lahko vsak pravoverni musliman največ štiri žene.

Poseben primer tega »pravoverstva« je bil seveda nekdanji arabski kralj Ibn Saud. Mohamedovo dovoljenje je tolmačil tako širokogrudno, da je poročil kar 250 žena, ki so mu rodile skupno 46 sinov, poleg tega pa zelo mnogo hčera, katerih števila nihče ne ve. Končno to v Arabiji nikogar ne zanima, saj so le — ženske, ki se jih njihov gospodar odkriža s tem, da jih pošlje v zadnje prostore svojega harema.

Toda harem zaradi odboda take »odložene« žene v njegove zadnje prostore ne ostane okrnjen. Gospodar poišče nadomestilo na trgu sužnjev, kajti v teh deželah (kakor je ugotovila tudi posebna komisija Združenih narodov) je take vrste trgovina še zelo razvita. Sužnje so večinoma črnce, ki dosežejo največjo lepoto pri 15 ali 16 letih starosti. Cena ni majhna: 1400 funtov; torej tako lepotic seveda lahko kupi le premožen musliman.

Žene v teh deželah (seveda ne v vseh) so še danes skoraj povsem brezpravne. Njihovo prebujenje napreduje izredno počasi. Mnoge so se v svojo usodo že vdale, nekatere so v haremih z življenjem v teh svojih »zlatih kletkah« zelo zadovoljne, saj pomeni zanje neke vrste starostno zavarovanje — tudi v primeru ločitve. Ločitev je za moža teoretično zelo preprosta, saj mu ni treba drugega, kot se nekajkrat pokloniti proti vzhodu pred pričami in svojo ženo ter reči: »Ločujem se od tebe!« Toda vsota, ki jo mora plačati kot odškodnino ob ločitvi, je tako visoka, da je za gospodarja harema boljše, če »odloženo« ženo obdrži v hiši, kjer bo dobivala do svoje smrti vsaj milostni kruh.

S prebujanjem narodov Bližnjega vzhoda in Azije pa postopoma napreduje tudi boj muslimanskih žena za enakopravnost. Tako bočasoma izgini tudi simbol srednjeveške ženske brezpravnosti — harem.

ROBERT MERLE

50



„Je pa neka manjša nevednost, Herr Sturbannführer. Po načrtu bodo vsa štiri velika dvigala, ki naj bi odvažala ljudi iz kopalnice, vozila do velikega praznega prostora — do prostora, kjer bodo peči. In ta prostor nima nobenih vrat. Eden izmed arhitektov se je čudil. Seveda, saj ni vedel, da bodo v tem prostoru peči in da bodo ljudje...“

Drobno se je posmehlil.

„... odhajali skozi peči.“

Malo sem pomislil in vprašal:

„In kaj ste odgovorili?“

„Da tudi jaz ne razumem te reči, da pa je takšno polje.“

Pokimal sem, Picka pomenljivo pogledal in rekel:

„Če bi tisti arhitekt še kaj spraševal, me takoj obvestite.“

Pick mi je vrnil pogled in napolil sem se proti gradbiščem. Pravkar so vlivali betonske dimnike, ki naj bi iz podzemne plinske celice vodili na prosto.

Dimniki naj bi prihajali na prosto na notranjem dvorišču zgradbe, imeti pa bi morali pokrov, ki bi se zapiral neprodušno. Po moji zamisli naj bi postopek potekal takole: ko bi bili vsi jetniki v plinski celici, naj bi predstojniki esesovcev stopili na dvorišče, prinesli s seboj ciklon B v

škafah, si nadeli maske, odpri škafle, odmaknili pokrove dimnikov, stresli kristale v notranjščino in spet zapri pokrove. Potem bi lahko mirne duše odložili plinske maske in pokadili vsak svojo cigareto, če bi se jim zahotelo.

„Nerodno pa je to,“ se je oglasil Pick, „da bodo kristali še vedno padali na tla kopalnice. Gotovo se spominjate, Herr Sturbannführer, da se je že Obersturmführer Setzler pritoževal zastran te faze postopka.“

„Da, spomnim se.“

„Posledica tega je, da se ljudje, ki jih omamijo prvi hlapi, zgrudijo na kristale in plin se sprošča veliko počasneje.“

Nastala je tišina. Pick se je rahlo vzravnaval v svoji držji in rekel:

„Herr Sturbannführer, ali vam smem dati neki predlog?“

„Seveda.“

„Dimnike bi lahko v notranjščini podaljšali v stebre iz preluknjane pločevine, ki bi segali prav do tal kopalnice. Tako bi kristali, ki bi jih vrgli skozi dimnik, padli v notranjščino teh stebrov in plin bi se sproščal skozi luknje v pločevini. Trupla ne bodo več padala na kristale in ovirala sproščanja plina. Takšen postopek ima dve prednosti. Prvič: pospešenje plinskega postopka. Drugič: dokončno izkoriščenje kristalov.“

Pomislil sem in rekel:

„Vaša ideja se mi zdi odlična. Recite Setzlerju, naj ta postopek preizkusi v eni izmed dveh dvoran začasnih naprav, v drugi pa naj se delo nadaljuje kakor doslej. Tako bomo v primerjavi lahko prišli do zaključka, koliko kristalov prihranimo koliko pridobimo na času.“

„Jawohl, Herr Sturbannführer.“

„Če se bo izkazalo, da so prihranki v času in materialu zares vredni upoštevanja, bomo vaš predlog upoštevali

pri izgradnji bunkerjev.“

Pogledal sem ga. Bil je celo nekoliko manjši od mene. Govoril je samo, kadar si ga ogovoril. Bil je miren, natančen, pozitiven. Morda dotlej nisem dovolj pravično ocenjeval njegovih sposobnosti.

In čez nekaj časa sem rekel:

„Kaj boste počeli za božič, Pick?“

„Nič posebnega, Herr Sturbannführer.“

„Midva z ženo nameravamo pripraviti majhen sprejem. Oba bova vesela, če pridete vi in vaša gospa.“

Bilo je prvič, da sem ga povabil k sebi. Njegov blede obraz se je lahno pobarval in rekel je:

„Seveda, Herr Sturbannführer, oba bova zelo...“

Opazil sem, da ne ve, kako bi dokončal stavek, in dobrotljivo sem mu rekel:

„Pričakujeva vaju.“

Na dan pred božičem, takoj popoldan, je Setzler prošil za pogovor z mano. Po zadnjem pogovoru so odnosi med nama na videz ostali nespremenjeni. Res pa je, da sem ga odlej videval veliko manj, pri meni se je oglasil samo še po službeni dolžnosti.

Pozdravil je, vrnil sem mu pozdrav in rekel, naj sede. A moje povabilo je odklonil.

„Če dovolite, Herr Sturbannführer, samo nekaj besed bi rad spregovoril z vami.“

„Kakor želite, Setzler.“

Gledal sem ga. Zelo se je spremenil. Njegov hrbet je bil še bolj upognjen in lica so mu upadla. Izraz njegovih oči me je presenetil.

In mehko sem rekel:

„No, Setzler?“

Opazil sem, kako se mu prsi dvigajo, odprl je usta, ko da bi mu zmanjkalo zraka, vendar ni spregovoril. Bil je bled kakor stena.



## Otroka je strah

Približno po prvem letu starosti se otrok na poseben način začne zavedati okolice. Tako je lahko dolgo časa očaran od določene stvari, recimo telefona, letala na nebu, električne svetilke ali radijskega sprejemnika. Prav tako pa ga nepričakovano in neznan hrup lahko prestraši: sesalec za prah, sirena, lajanje psa.

Stvar moramo urediti tako, da se hrup, ki se ga boji, v naslednjih nekaj tednih ne ponovi v njegovi neposredni bližini, če je le mogoče. Tako morda sesalca za prah, ki otroka prestraši, mesec dni ne bomo uporabljali, ko pa ga bomo znova vključili, bomo še prej otroka poučili, da to ni nič hudega, čeprav brni.

Otrok, ki se je od prvega leta smehljaj vsem, ki se se trli okoli njega, bo po tej starosti zaprt vase in nezaupljiv do neznanih ljudi. Mnogi odrasli pa ne znajo otroka pustiti pri miru in se toliko silijo s svojim zanimanjem in pozornostjo, da se otrok končno zateče po zaščito k materi. Vse to slabo vpliva pri navajanju otroka na družbo. Naposled pa ni samo psihološka norma, da se odrasli umakne, če otroku ni zanj, temveč tudi znak dostojnega vedenja.

Strah pred kopanjem je drug »klasičen« strah po otrokovem prvem letu starosti. Pojavi se običajno v času od dvanajstega do štirinajstega meseca in se kaže v obliki, ki ne dopušta nobenih dvomov. Torej bi bil nesmisel siliti otroka v nekaj, kar bi postalo zanj pravo mučenje.

Če se boji kadi, ga bomo poskusili umivati v umivalniku, če se boji globoke vode, je bomo v kad nalili le malo, in če tudi trik z ladjico ne bo pomagal, ga bomo nekaj časa morali pač umivati z gobo. Brez dvoma pa drži: če ga ne bomo prestrašili in ne bomo vztrajali v stvari, ki se je boji, se bo otroku čez nekaj časa povrnil pogum in voda bo postala prijateljica.

## Nevroze srca

Večkrat se pojavljajo pri srcu bolečine, tiščanja, tolčenja srca, hitro bitje srca, zbadanja in podobno. Pri pregledu bolnika ne moremo na njegovem ožilju in na njegovem srcu ugotoviti nikake napake, bolnika pa je strah, da je hudo bolan. Temu pravimo nevroze srca, ker imajo več različnih vzrokov, znaki pa so približno enaki.

Duševni vzrok za tako bolezen se pojavlja pri ljudeh, ki so samosvoji in se stalno opazujejo, kje jih kaj boli, potem pri ljudeh, ki so pretrpeli kakšno nesrečo in pri ljudeh, ki se neprestano boje, da ne bi zboleli na srcu. Ljudje, ki nimajo uravnovešeno življenje, ki ni odvisno od njihove volje, takomenovani živčni sistem, imajo poleg težav s srcem še vlažne in hladne diani in podplate, drhtenje prstov in prebavne motnje, večinoma zaprtje. Poleg tega dobe ob razburjenju rdečkaste madeže po vratu in obrazu, posebno ženske. Vzrok za srčne nevroze je tudi prekomerno kajenje, prekomerno pitje prave kave, čaja in alkohola. Vzrok za to bolezen so lahko motnje žlez z notranjim izločanjem, posebno pri ženskah v času mene ali po operaciji jajčnikov. Končno je vzrok lahko tudi nepravilno seksualno življenje.

Pri vseh teh vzrokih, ki povzročajo srčne nevroze, bolnik najpogosteje pripoveduje, da mu srce močno tolče ali da ga od časado časa zbode pri srcu, kot da ga je nekdo z nožem. Večkrat bolnik tudi pravi, da se mu je srce za trenutek ustavilo, potem pa spet hitreje bilo. Precej bolnikov toži, da jim zmanjkuje zraka. Skoraj vsak bolnik opiše svoje težave na svoj način.

Zdravljenje boleznih je odvisno od vzroka, ki je bolezen povzročil. Na vsak način pa bolnikom priporočamo delo, ker telesna in duševna utrujenost blagodejno vplivata na bolnika.

## Prihodnost bo rožnata

Eden ameriških strokovnjakov je pred kratkim izjavil, da ni več daleč dan, ko bo opravljanje gospodinjstvih del pravcata pesem. Na primer:

Sesalniki za prah bodo imeli majhne baterije in gospodinje se jih bodo posluževale kot običajno, toda — samo prvič. V elektronskih možganih bodo imeli takšni sesalniki poseben aparat za registriranje poteka dela. Sesalnik bo po prvi uporabi sam opravljalo delo, le pritisniti bo treba na prav majhen gumb.

Ko se bodo baterije takšnih sesalnikov ali podobnih strojev izpraznile, bodo le-ti z zadnjimi močmi pohiteli do vtičnic in se ponovno sami napolnili.

V omarah bodo nenehno delovale ultrazvočne naprave. Čistile bodo obleke in jih ščitile pred molji.

Okna prihodnosti bomo lahko puščali odprta kljub vremenski napovedi, ki bo obetala dež. Pri prvih deževnih kapljah ali najmanjšemu vetru se bodo sama zaprla.

V kuhinji bodo stali elektronski štedilnik, jedila pa bomo segrevali z radarskimi valovi. Plošča štedilnika bo ostala seveda mrzla. Med kuhanjem bo mati s pomočjo televizijskega ekrana nadzorovala otroke in vso hišo.

Vrta in hišna vrata se bodo odpirala avtomatično in le za družinske člane. Le-ti bodo položili roko na poseben ekran in na podlogi prstnih odtisov jim bo odslej dovoljen vstop. Tujci bodo imeli na voljo drug ekran, kjer se bodo legiiimirali.

Eno ameriških podjetij že zdaj preizkuša globoko hlajene jedi. Na dnu aluminijaste posode v obliki krožnika so spiralni grelci. Takšno posodo samo priključimo na električni tok in jed je čez nekaj sekund topla.

Številne stroje prihodnosti bo moč vključiti na velike razdalje. V Ameriki že danes prodajajo stroje za pranje perila in štedilnike s telefoni. Gospodinja na primer kupuje v mestu in se spomni, da ni vključila pralne stroja. Potrebno je le, da zavri svojo telefonsko številko — in vse je urejeno.

Toda — nikar se prehitro ne veselite! Vse to je šele v glavah strokovnjakov in v laboratorijih. Ko bo moč kupiti prvega takšnih strojev za olajšanje gospodinjstvskega dela, bo njegova cena tolikšna, da jo bodo zmogli le redki. Tudi v Ameriki...

## Drobni nasveti

■ Za kuhanje na plinu uporabljamo žični podstavek. Za kuhanje na električni plošči izbiramo posodo z ravnim dnom.

■ Premer posode, ki jo uporabljamo za kuho na električnem štedilniku, ne sme biti večji od premera plošče.

■ Posoda, ki jo damo na razgret štedilnik, mora biti zunaj popolnoma suha.

■ Posode ne smemo nikdar segrevati prazne, dno mora biti pokrito z maščobo ali s kako drugo tekočino.

■ Med kuhanjem ne sme kapljati od pokrova na ploščo štedilnika.

■ Ko vzamemo posodo iz pečice ali štedilnika, jo ne smemo postaviti na mokrsko ploščo.

■ Ščetke za lase podrite kdaj pa kdaj nad soparo. Samo nekaj minut! Dlake si bodo opomogle in postale kakor nove.

## Koliko vitamina C potrebuje človeško telo?

■ Še danes točno ne vemo, koliko vitamina C potrebuje človeški organizem. Prav gotovo je, da so vsi vitamini človeku koristni, toda do kolike mere in količine, tega medicina še ni ugotovila. Na splošno v letnem povprečju vsaka normalna in dovolj pestra prehrana krije vse potrebe po vitaminih. Znanost je postavila precej visoke norme potreb po vitaminih, ki znatno presegajo s poskusi dognane minimalne količine.

Pri vitaminu C moremo z gotovostjo trditi le naslednje: dnevna količina približno 10 miligramov preprečuje skorbut, prej tako pogosto bolezen, ki jo povzroča pomanjkanje vitamina C. Po tej bolezni je dobil vitamin C tudi svoje znanstveno ime askorbinska kislina. Angleška zdravniška družba zagovarja mnenje, da je dnevno potrebna količina vitamina C 20 miligramov, toda nekateri nemški zdravniki so že dokazali, da lahko dnevna količina 1 do 3 miligramov uspešno preprečuje skorbut. Nemška zdravniška družba pa uradno priznava dnevni minimum 30 miligramov, optimum pa celo 75 miligramov dnevno.

■ Bolj problematični so meseci od aprila do junija, ko je na razpolago razmeroma manj sadja in zelenjave in ko je krompir, eden glavnih nosilcev vitamina C, že star in nima v sebi več mnogo vitamina. V tem času večina ljudi dobi dnevno celo manj kot 30 miligramov vitamina C. K sreči se v telesu nabirajo rezerve vitaminov, ki jih organizem v takšnih situacijah začena uporablja.

Tudi v velikih dozah je vitamin C organizmu neškodljiv, za razliko od drugih vitaminov, za katere tega ne bi mogli trditi.

■ V zdravnikovih rokah so večje količine askorbinske kisline lahko zelo koristne. Doktor Ritzel iz Basla je uspešno uporabljal vitamin C z dozami 0,5 do 30 gramov dnevno pri gripi, revmi in zastrupljenjih. Trajanje prehlada je časovno znatno omejil; ali pa vitamin C ščiti pred infekcijami, je še nadalje kljub uspehom ostalo sporno. Prav tako še zmeraj ni dokazano, ali vitamin C povečuje človeške zmogljivosti.

vosti. Raziskovanja v tej smeri je označil doktor Nöcker, vodilni nemški športni zdravnik, za metodološko zgrešena.

Zelo primeren je vitamin C pri konzerviranju prehranskih artiklov. Dobro učinkuje tudi na lastnosti moke. V nekaterih državah je vitamin C edino kemično sredstvo, ki ga je dovoljeno dodajati moki. Prav tako dobro se obnese askorbinska kislina pri pripravljanju sadnih sokov in vina. Pri vinu zmanjša količino žvepljenih snovi celo za eno tretjino, kar je seveda koristno za boljši okus. Tudi v pivovarnah radi dodajajo 2 do 4 grame vitamina C na hektoliter piva kot stabilizacijsko sredstvo.

## Poskusite!

### SPANSKI RECEPTI

#### Ribji ragu

Polenovko skuhamo v slani vodi in odstranimo glavo in koščice. Zdaj položimo ribo v gasto, zelo svetlo prežganje, vse skupaj popopravimo, potresemo z naribanim sirom, pokapamo s stopljenim maslom in damo pečti v pečico za pol ure, da se napravi zlatorumena skorja. Ribo serviramo v posodi, v kateri smo jo pekli.

Kako napravimo prežganje: drobno sesekljano čebulo propražimo na maslu, dodamo moko, sol in malo pobra. Zalijemo s hladnim mlekom.

#### Pikantna jed

200 gr riža dušimo kot navadno. Medtem vzamemo veliko čebulo, jo zrazemo na majhne koščke, v olju pa dušimo dve očiščeni papriki (lahko sta pekoči), narezani na tanke rezance. Nato opravimo 100 gr surove gnjali in dodamo sesekljane peteršilja. Vse to rahlo zmecamo z mehkim rižem in potresemo z naribanim sirom.

#### Španska jajčna jed

Pravzaprav o kuhanju sploh ne moremo govoriti, ker je jed gotova skoraj v trenutku. Velike paradiznike dušimo na olju, kar traja le nekaj minut. Začnimo jih s soljo in poprom. Istočasno spečemo v drugi kozici na olju majhne čebulice, jih rahlo potresemo z moko in polijemo z žličko smetane. Medtem smo že spekli jajca na oko, ki jih položimo na dušene paradiznike. Čebule in paradiznike zložimo na ogret krožnik in serviramo z pečeni kruhovimi rezinami.

Rekel sem:

„Ne marate sestri, Setzler?“

Odkimal je in s tihim glasom spregovoril:

„Hvala, Herr Sturbannführer.“

Preteklo je nekaj trenutkov. Stal je popolnoma nepremično, visok in malce sključen, njegove vročične oči so počivale na meni. Bil je kakor prikazen.

In začel sem:

„No?“

Prsi so se mu dvigale, čeljust se mu je povsila kakor omlavela in z brezizraznim glasom je rekel:

„Herr Sturbannführer, vljudno vas prosim, da Reichsführerju SS vendarle prenesete mojo prošnjo za priključitev enotam na fronti.“

Iz žepa je potegnil nekakšen papir, ga razvil, napravil nekaj korakov naprej kakor robot, položil papir na mojo mizo, se za prav toliko korakov spet umaknil in stopil v pozor.

Nisem se dotaknil tistega papirja. Čez nekaj trenutkov sem rekel:

„Vašo prošnjo bom prenesel z negativnim mišljenjem.“ Nekajkrat je trenil z očmi, adamovo jabolko mu je poskakovalo v grlu, a to je bilo vse.

Udaril je s pelami, pozdravil, se po vseh pravih zavrtel na petah in krenil proti vratom.

„Setzler!“

Obrnil se je.

„Nocoj na svidenje, Setzler.“

Pogledal me je z izbuljenimi očmi.

„Nocoj?“

„Da, povabila vas je moja žena, nicht wahr? Tudi Frau Setzler. Saj veste, k božični jelki.“

Ponovil je:

„K božični jelki?“

In rahlo se je nasmehnil.

„Seveda, seveda, Herr Sturbannführer, zdaj sem se spomnil.“

„Pričakujeva vas, brž ko boste končali nočno službo.“

Sklonil je glavo, me znova pozdravil in odšel.

Šel sem pregledovat gradbišča. Veter je pihal od vzhoda in dim iz jarkov v Birkenau se je vlekel čez taborišče. Potegnil sem Picka v stran.

„Kaj pravijo o tem smradu?“

Pick je spočil obraz.

„Stokajo, Herr Sturbannführer.“

„Saj vas ne sprašujem po tem.“

„No, tako je ta reč,“ je Pick rekel v zadregi. „Naši esesovci pripovedujejo, da je ta smrad iz usnjarne, ne vem pa, če sami verjamejo.“

„Kaj pa jelniki?“

„Razumeli boste, Herr Sturbannführer, da si ne upam preveč spraševati tolmačev, lahko bi postali pozorni.“

„Že res, lahko pa bi z njimi klepetali.“

„Saj sem, Herr Sturbannführer. A brž, ko sem jim omenil ta smrad, so obmolknili kakor ribe.“

„Slabo znamenje.“

„Da, tudi jaz sem si že dovolil to pomisliti, Herr Sturbannführer,“ je rekel Pick.

In obrnil sem mu hrbet. Bil sem vznemirjen in zlovoljen. Bilo je očitno, da specialni postopek vsaj v taborišču ne bo dolgo ostal skrivnost.

Krenil sem proti prostorom za apel. Naročil sem, naj za božič sredi tega prostora postavijo za jelnike božično drevo.

Naprotili mi je prišel Hageman, debel, visok in ošaben. Zamaščen podbradek mu je počival na ovratniku.

Vzel sem najvišjo smreko, kar sem jih našel... Glede na tako veliko dvorišče za apel...“

Zapihal je.

„...bi majhna smreka učinkovala dokaj smešno, ali ne?“

Pokimal sem in stopil naprej. Smreka je ležala na tleh. Dva jelnika sta pod vodstvom nekega kapa kopala luknjo. Rapportführer in dva Scharführerja so stali ob strani in opazovali to delo. Brž, ko me je Rapportführer zagledal, je zavpil: „Achtung!“ oba Scharführerja sta skočila v pozor, kapo in jelnika pa so brž zneli z glave čepice in obstali kakor pribiti.

„Nadaljujte.“

Rapportführer je zavpil: „Los! Los!“ in jelnika sta začela delati kakor ponorela. Njune poteze se mi niso zdele kdo ve kako semitske. Morda sem imel takšen vtis zato, ker sta bila nenavadno shujšana.

Približno sem ocenil višino in težo smreke in se obrnil k Hagemanu:

„Kako globoko luknjo mislite izkopati?“

„En meter, Herr Sturbannführer.“

„Zaradi varnosti raje en meter trideset. Zvečer se lahko dvigne veter.“

„Jawohl, Herr Sturbannführer.“

Še nekaj minut sem opazoval jelnika, kako delata, potem sem se obrnil. Hageman je ponovil moje povelje Rapportführerju in me dohitel. Sipel je kakor meh, da je lahko šel vštric z mano.

„Sneg bo... če se ne motim...“

„Ja?“

„Čutim ga... v sklepih,“ je rekel z zadržanim nasmehkom.

Nato je zakašljaj. Šla sva še nekaj minut in rekel je: „Če mi dovolite, Herr Sturbannführer... neko domnevo...“

(Se nadaljuje)



RAMON SENDER:

## Priznanje

Nekega jutra se je Lucia odpravila zdoma in s košaro perila na glavi odšla k reki. Kmalu zatem je prišla mimo dvonadstropne ilovnate hišice, v kateri je živela njena sestra, vdova Joaquina, odkar so ji ubili moža. Ko je Lucia videla, da so hišna vrata še zaklenjena, je v navalu zadovoljstva pomislila:

»Niti ona niti njena tašča še nista vstali.«

Bilo je jutro z oblaki, ki so pluli visoko pod nebom, in menjajočim soncem, ki se je zdelo, da vzplamteva in ugaša z vetrom. Bil je tako silovit, da si ptice niso upale letati, marveč so prhutale po tleh v zavetju vrtnih ograj. Nekje v daljavi se je oglašal samotni zvonček.

Lucia je razmišljala: po drugi poti bi morala k reki, zakaj na tej bi utegnila srečati svojo sestro. Ali taščo svoje sestre. Lani sem ju srečala natanko istega dne. Ob obletnici. In nikoli ne bom pozabila tega pogovora.

Lucia je lahkono nadaljevala pot k reki in si priklicala v spomin minuli pogovor.

»Danes je dve leti,« je rekla starčka, »vidim ga, mojega ubogega sina, natanko tako kot takrat, ko je v znak predaje dvignil roke proti nebu.«

In dodala je: »Svoje življenje bi dala, če bi zvedela, kdo je izdal njegovo skrivališče policiji.«

Lucia je premišljala: »Jaz le še pre-dobro vem, kdo ga je naznanil. Kako naj bi ne vedela, saj sem ga vendar sama izdala.«

»Samo sprašujem se,« je trdovratno ponavljala mati, »kako je tisti, ki ga je naznanil, izvedel zanj.«

Lucia je mislila: Bilo je čisto pre-prosto. Neke noči je prišla moja sestra spat v mojo sobo in medtem ko se je slačila, sem na njenem vratu in prsih opazila škrlatne sledove, ki jih ji je zapustil njen mož. Pravico do teh sledov sem imela jaz, ne ona. Ukradla mi jih je in potem je prišla v mojo sobo, da bi jih videla tudi jaz. In spala je in v spanju mrmrala: »V krušni peči je. V krušni peči je skrit.«

Starčka si je ubijala glavo z mislijo, kdo le v vasi je želel njenemu sinu zlo. In Lucia je v mislih odgovarjala: »Ni treba, da človeku želimo zlo, če ga prikrajšamo za življenje.« V tega moža je bila zaljubljena že od otroških let in to je vedel le njen ded, starec devetdesetih let, ki je svoje življenje nemo preživljal pred ognjiščem in strmeli v plamene. Zdaj pa zdaj je neslišno zganil z ustnicami in Lucia je uganila, da moli. Zdelo se je, da ta starec že pripada svetu mrtvih. In skrivnost je obdržal zase. Ko je umrl, jo je odnesel s seboj v grob.

Na vse to je mislila Lucia medtem, ko je urno hitela k reki. Hoja k reki je pomenila Lucii nevarnost prinašajočo pustolovščino. Včasih ji je reka pripovedovala, včasih pa ji ni povedala ničesar. Ko je tako šla k reki, se je spomnila tistega večera, ko se je s planinskih pašnikov svojega očeta vračala domov mimo polja, na katerem je mladi fant kosil deteljo. Toda vselej se ga je spominjala dvignjenih rok, tako kot takrat ko je obkoljen od Guardie Civil prišel iz krušne peči.

Ob reki je Lucia odložila košaro in sedla nanjo. Položila si je roke na kolena, se naslonila nazaj in rekla z napol priprtimi očmi:

»Le kako se mi je moglo to pripetiti? Ze tri leta nimam mirnega dne.« Ponoči, v sanjah, se ji je prikazoval mrtvi. Ponavadi se je to zgodilo v hipu, ko jo je obšel strah, da bo umrla brez da bi bila bolna. In po tistem, ko jo je tlačila mora, si je rekla: če bi le bila dovolj močna in priznala sestri... Jokala ni. Nikoli ni jokala, odkar je izdala moža svoje sestre. In prala je perilo, kleče ob vodi. Če bi zmogla in se vsega izpovedala sestri, nemara bi bilo življenje takšno kot poprej.

Vrtovom in vasi je obračala hrbet. Bilo je že pozno dopoldne. Ni mogla prenesti oddaljenega griča za svojim hrbtom, po katerem se je vzpenjal pokopališče, in vstala je, vzela košaro in po kamnih, ki so v kratkih presledkih moleli iz vode, odšla na nasprotni breg reke. Ko je stopila na suho, se je vzravnila in opazovala mehurje, ki so se delali krog kamnov. Na dnu vode je videla oblake in nebo. Napočil je trenutek, ko jo je spričo silnega strmenja obšel občutek, prevzel občutek, da se breg ziblje kot ladijski krov, in sedla je na pete, se z roko pogladila prek čela in globoko vzdihnila.

Videla je, da se po poti, po kateri je bila prej prišla sama, približuje neka druga ženska, in ni bilo dolgo, ko je v njej spoznala svojo sestro Joaquina. Poklicala jo je z imenom, toda sestra je bržkone ni mogla slišati, ker je veter pihal v nasprotno smer.

Ko je Joaquina prišla do reke, je odložila košaro na breg, prav nasproti Lucie. Reka je bila na tem mestu široka kakšnih dvajset ali petindvajset metrov. Joaquina si je snela ruto z glave in jo na novo preganila ter medtem nastavila obraz vetru, da bi ji počesal lase. Nato si je spet zavezala ruto krog glave, pokleknila k vodi in preden je začela prati, rekla: »Danes je tri leta...«

V daljavi je odjeknil lovčev strel. In Lucia je planila kvišku. Njena sestra je govorila. Rekla je, da je tistega dne pihal mlačen, soparen veter, ki je gnal oblake proti pogorju. Lucia je slišala praviči svojega deda, da bo snežilo, če pozimi nevihtni oblaki ne odplovejo čez Sierro in se vračajo nad vasjo. Toda njena sestra je nekaj rekla in ona je ni slišala.

Opazovala je svojo lastno podobo v mirni vodi, nato zaprla oči kot bi tako hotela vlti svoji odločitvi več moči, in rekla: »Govoriti moram s svojo sestro in to nemudoma! Vse ji moram priznati.« Čutila je, kako ji kri sili v glavo in strmela v svoje obličje na gladini. Bilo je trdo in belo kakor maska iz mavca. Z rezkim glasom, ne da bi se prenehala ogledovati v vodi, je zavpila:

»Joaquina, najbolj usmiljenja vredna ženska na tem svetu sem.«

ROBERT L. BARDNITZKY:

## Vse ima svoje globlje vzroke

Gospod in gospa Schimmerling stojata pred sodnikom za razvezo zakona.

»Zahtevam, da se zakon razveže po krivdi moža,« je vztrajal odvetnik gospe Schimmerling. »Ta človek, ki je imel srečo, da je bil mož tako očarljive in ljube dame,« tu je odvetnik pogledal gospo Schimmerling, ki mu je odgovorila s prijaznim nasmehom, ta človek torej je naredil nekaj neverjetnega: pri tako čudoviti ženi so ga videli ljudje na ulici z drugo žensko!»

»Kaj lahko rečete na to obtožbo, gospod Schimmerling?« ga je vprašal sodnik.

Gospod Schimmerling je globoko zajel sapo in začel z obrambnim govorom.

»Gospod sodnik, Vse ima svoje globlje vzroke. Zadeva se je začela marca lanskega leta. V kinematografu so vrteli film 'Grešne noči'. Žena mi je rekla: 'Dragi, kupi no dve karti v tretji vrsti za prvo predstavo.' Šel sem v kinematograf, stal pol ure v vrsti in se vrnil domov s kartama. 'Pomisli, tisti domišljavci Breselmairjevi z one strani ulice gredo tudi v kino, me je pričakala žena. 'Popolnoma nemogoče je, da bi sedela v tretji vrsti, vsa cesta bi se nama smejala. Zamenjaj karti za boljše prostore'. Vrnil sem se v kino in zamenjal tretjo vrsto za osemnajsto.«

»Prosim preidite na stvar,« ga je prekinil sodnik.

»Sem že pri stvari,« je rekel gospod Schimmerling in povzel pripoved. »Ko sem prišel domov, sem našel obisk. Prišla je tašča. Tudi ona bi šla rada v kino, a šele potem, ko bi povečevala. Pri predstavi, za katero sem imel karte, to ne bi šlo. Še enkrat sem

## Anekdote

V začetku svoje kariere je bil nemški igralec Emil Jannings angažiran v nekem provincijskem gledališču. Na vajah ni in ni mogel zadovoljiti režiserja. Stalno ga je prekinjal in se drl nanj: »Ne tako mlačno! Na vašem obrazu se mora videti, da nekaj mislite!« Jannings je nekajkrat ponovil isti prizor in se trudil, kolikor je mogel, ko pa ga je režiser spet prekinil in mu jezno rekel: »Mislite nekaj, vam trobim že ves čas!«, je Janningsa minilo potrpljenje in zabrusil je režiserju »Dragi gospod, ko bi vedeli, kaj že ves čas mislim, bi že zdavnaj tekli k svojemu advokatu!«

Charlie Chaplin je nekoč proglasil vse ljudi za psihopate in dejal v pogovoru Georgesu Simenonu: »Tudi naju dva prištevam zraven. Le da imava midva nezaslišano srečo in veva, kako se morava braniti, ko začutiva prve znake krize: jaz začnem snemati film, vi pa napišete knjigo. Tako sva si našla svoje osebno zdravilo in ni se nama treba zatekati ne k psihiatru ne k psihoanalitiku. Najlepše pri tem pa je, da nama to še plačajo.«

Pruski kralj Frederik Veliki je na banketu, na katerem je bila zbrana elita tedanje družbe, potožil, da kljub zvišanim davkom in taksam priteka v državno blagajno vedno manj denarja.

Dvignil se je stari general Zietzen, znan po svoji odkritosrčnosti in spregovoril: »Če vaše veličanstvo dovoli, vam bom pokazal, kaj se dogaja z javnim denarjem.«

Kralj je prikimal in general je vzel velik kos ledu ter ga podal svojemu sosedu in ga prosil, naj gre tako iz roke v roko okoli mize.

Ko je prišel do Frederika Velikega, ga je bilo komaj še za lesnik.

Gospa iz »boljše družbe« je prosila Alberta Einsteina, naj ji v nekaj besedah razloži relativnostno teorijo. Povedal ji je tole anekdoto.

»Nekega dne sem se sprehajal s slepcem. Predlagal sem: 'Popijva kozarec mleka! Slepce me je vprašal: 'Kaj pa je mleko?' — 'Bela tekočina.' — 'Kaj je tekočina, že vem, a kaj pomeni to: bela?' — 'To je barva labodjega perja.' — 'Perje že poznam, a laboda ne.' — 'To je žival, ki plava po vodi in ima ukrivljen vrat.' — 'Ukrivljen! Ne vem, kaj to pomeni.' Tedaj sem stopil k slepcu in mu ukrivil roko. Revež je veselo vzkliknil: 'Ah, zdaj vem, kaj je to mleko.'«

Joaquina se je zasmejala:

»Zakaj?«

»Ker sem jaz tista, ki je izdala tvojega moža Guardii Civil.«

Potem se je spustila na vse štiri in prala naprej. »Gleda me,« je mislila. »Gleda me in ne ve, kaj naj reče.« Čutila se je tako trudno, kot bi ji bili iz žil iztisnili zadnjo kapljo krvi. Veter je bil vlažen in bleščeč kot voda. Slišati je bilo drobne in daljne šume polja nad mrmranjem reke. Zdaj sem povedala, je ponovila, in vse se je spremenilo. Sama sebi je bila hvaležna, ker je spregovorila. Naslonila se je nazaj in se vzravnila.

Joaquina si jo je opazovala, molče, brez da bi se nehala smehljati. Le

kako se more smehljati zdaj, ko je slišala moje besede?

»Počakaj,« je slednjič rekla Joaquina in ožela bel kos perila. »Počakaj, da se veter poleže, ne morem te razumeti.«

Lucia je dobro vedela, da še enkrat ne bo mogla izreči priznanja. In jokala je v svoji notranjosti. Njen obraz je bil videti zmaličen kot bi zares ihtela. Komaj je dihala od jecanja, a njene oči so ostale suhe.

Sestra jo je vprašala: »Kaj si rekla?«

»Nič.«

Postala bo tako stara kot njen ded, ne da bi kdorkoli izvedel, da je bila zaljubljena v moža svoje sestre.

ARNALDO FRACAROLLI:

## Pešec

Vsak človek doživlja v svojem življenju razburljive reči. Nekatere so tako razburljive, da jih ni mogoče pozabiti. Zame je bilo najbolj razburljivo, ko sem srečal nekega poklicnega pešca.

Da se razumemo: to ni bil pešec, ki bi hodil peš samo tedaj, ko sem ga srečal, ali ki bi ljubil pešačenje, temveč pešec, ki se nikoli v svojem življenju ni vozil z nobenim prevoznim sredstvom. Znano je, da vsi uporabljamo svoje noge, včasih celo za hojo. Toda poklicni pešec, kakršnega sem leta in leta iskal, je moral biti tak, ki nikoli od rojstva ni potoval drugače kot peš.

Prepričani smo, da je danes pravi in prepričani pešec nenavaden pojav, jutri bo redkost, pojutrišnjem pa bomo zijali vanj v kakšnem muzeju z napisom: »Pedo Pedestris, človek preteklih časov, ki je za premikanje uporabljaval noge.« Ne morem z gotovostjo trditi, da se ljudje ne bodo smejali, ko bodo prebrali ta napis.

Vprašal sem svojega kandidata: — Se res nikoli ne vozite z avtomobilom?

— Nikoli.

— Niti z letalom? Niti z motorjem? Niti s kolesom?

— Ne.

— To se pravi, da sploh ne veste, kako je udobno in lepo uporabljati ta prevozna sredstva?

— Vem, ampak kljub temu bodim peš.

Naprosil sem ga, da bi mi svoje stališče podrobneje pojasnil, in pričel je:

— Vidite, da nisem star?

— Koliko let imate?

— Približno.

— Približno koliko?

— Kadar govorimo o letih, je boljše, da ne govorimo čisto natančno.

— Razumem, torej ne želite povedati, koliko ste stari. Da bi se prepričal, ali je neomajen in prekaljen pešec, sem nadaljeval:

— Rekli ste, da se zavedate, kakšne koristi ima človek, ki ob današnjem tempu življenja uporablja različna prevozna sredstva. Na vsakem koraku čutite tempo in ritem današnjega časa in... predstavljajte si, pravi, da danes obstoji v Ameriki pregovor, ki pravi: »Človek brez lastnega avtomobila ni popoln človek.«

— Da, da. Neki moj prijatelj, ki živi v New Yorku, trdi, da je danes pri njih zelo težko najti pešca, ki bi ga lahko avtomobilist povozil, — je rekel moj vztrajni pešec.

— Menda me vendar ne želite prepričati, da se nikoli ne boste odpovedali temu svojemu neverjetnemu stališču in se ne boste pričeli voziti kot vsi drugi državljani?

— Še na misel mi ne pride, — je izjavil moj čudni prijatelj. — Ampak ne iz trme, temveč zato, ker imajo vsi drugi sistemi premikanja ali prevoza svoje predpise in zakone davke in omejitve, pešec pa nima nobenih predpisov!

— Oho! — sem vzkliknil. — Kaj pa govorite! Kako to, da za pešce ne veljajo nobeni predpisi?

— Dajte no mir! Pešci in prometni predpisi! Pešec lahko hodi, kakor hoče in kjer hoče, kajti pešec ima vedno prav. V primeru, da ga povozijo avto, nikoli ne boste slišali: »Ubogi šofer!« Vsi bodo soglasno vzkliknili: »Ubogi pešec!« Zdi se, da niti ne veste, da se je v zadnjem času razvil pri nas nov poklic: prostovoljno povoženje! Organizirani so celo tečaji, na katerih se lahko naučite, kako te lahko vozilo oplazi in kako boš dobil odškodnino za dobljene poškodbe. Oh, poznam šoferje, ki so pripravljene pomagati poklicnemu pešču in ga v dogovoru povozijo. Sicer pa, kaj mislite od česa živimo?





14.-18. Sept.:

KLAGENFURT, Messengelände

PREMIERE: Donnerstag, 14. Sept., 19.30 Uhr

danach tägl. 15 u. 19.30 Uhr Sonntag 14.30 u. 18 Uhr

Zoo: 10-19 Uhr/Circus Tel. 80-4-90 Vorverk. Kärntner Landesreisebüro, Neuer Platz

19.-21. Sept.

VILLACH, Gel. i. d. Tirolerstraße

PREMIERE: Donnerstag 19. Sept. 16 u. 19.30 Uhr

danach tägl. 15 u. 19.30 Uhr

Vorverkauf: Buchhandlung Häuss & Schleifer Villach, Platz v. 4. Mai, Tel.: 47-00

„Revolucija“ v prometu Švedske

Od minule nedelje naprej spada tudi Švedska med tiste dežele, v katerih se celotni promet odvija po desni strani ceste. Za nas, ki smo tega vajeni že od prvih dni življenja, je to nekaj vsakdanjega, toda za Švede je pomenila zadnja nedelja pravo „revolucijo“: v enem samem kratkem trenutku so morali opustiti globoko zakoreninjeno, skoraj četrt tisočletja staro navado — vožnjo po levi. Zakon, s katerim se je Švedska odločila za promet po levi, izvira namreč še iz leta 1734, medtem ko je sedanjo „neizogibno prilagoditev prometnim pravilom na evropski celine“ švedski parlament z veliko večino izglasoval leta 1963.

Prehod od levega na desni promet bo ostal v zgodovini Švedske zapisan kot „ura H“. Na to uro so se pripravljali dolge mesece, po vsej deželi opozarjajo velike črke H z belo zavito puščico na prehod na vožnjo po desni strani. V okvir teh priprav je sodila akcija, ki ji po obsegu, intenzivnosti in dolžini menda še ni enake na svetu. Okoli 7,8 milijona prebivalcev je bilo treba navaditi na novo ureditev; na skoraj dveh milijonih avtomobilov je bilo treba preurediti asimetrične žaromete, spremeniti okoli 350.000 prometnih znakov in premestiti kakih 100.000 postajališč na avtobusnih progah. Mimo takih in podobnih tehničnih sprememb pa je bila potrebna še velika psihološka priprava, kajti prehod z leve na desno je bil praktično izveden v nekaj minutah, medtem ko bo preobrazba v zavesti udeležencev prometa golovo trajala še dokaj časa.

Prvo „preizkušnjo“ so Švedi vsekakor prestali brez večjih težav. Čeprav so morali v trenutku prelomiti stoletja staro tradicijo, v nedeljo niso zabeležili več prometnih nesreč, kot se jih je doslej pripetilo med nedeljskim prometom na Švedskem. Zato so zagovorniki te reforme upravičeno zadovoljni in polni optimizma tudi za bodoče. Predvsem pa so lahko zadovoljni vsi tisti, ki so švedske državljane skozi mesece sistematično pripravljali na zgodovinsko uro „H“.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 10.00, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00. Dnevne oddaje: 5.55 Kmetijska oddaja — 6.05 Pregled sporeda — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.03 Za gospodinjice — 11.00 Roman v nadaljevanjih — 12.45 Oddaja za podoželje — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Razglosi — 15.00 Posebej za vas — 16.00 Glasba zate — 16.55 Kulturna poročila — 18.30 Odmev časa — 19.00 Sport in glasba — 20.10 Deteina poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 9. 9.: 6.05 Oddaja zbornica za kmetijske delavce — 8.05 Domači vrh — 8.45 Koroška domovinska kronika — 11.00 Naša lepa domovina — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 Človek kot li in jaz — 16.00 Širni pisani svet — 16.15 Aktualna reportaža — 17.00 Prepevamo koroško, govorimo koroško — 18.00 Kulturni razgledi — 18.20 Glasba za delopust — 19.30 Srečevališče — 20.20 Mednarodni festival popevk.

Nedelja, 10. 9.: 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Lepi koncert — 11.00 Koncert v zelenem — 12.45 Ogledalo mestnega gledališča — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domačih krajev — 14.30 Pozdrav nate —

Avstriji — 14.30 Zadnji dan, pripovedka — 15.00 Ljudstvo in domovina — 16.00 Sokola, lirsko pripovedka — 17.10 Opera scena — 18.00 Magazin znanosti — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Srečanje v Avstriji — 21.00 Rapsodična zabavna glasba.

Ponedeljek, 11. 9.: 6.20 Odkrito povedano — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja oper — 16.00 Otroška ura — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.30 Mark Twain potuje po Evropi — 19.30 Izrael in Egipt, oratorij — 21.00 Pisane melodije.

Torek, 12. 9.: 6.05 Preden odidete — 6.20 Kratko in jedrnat — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Madžarska glasba — 14.30 Južnoameriške narodne pesmi — 16.00 Ženska oddaja — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.30 Osmrtnica za strica Emila, pripovedka — 19.30 Poznaš svet — 20.30 Znameniti glasovi — 21.00 Evropsko prvenstvo v baksu.

Sreda, 13. 9.: 6.05 Odkrito povedano — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Teden pri združenih narodih — 13.30 Za prijatelja oper — 16.00 Otroška ura — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 19.30 V spomin komponistu Uri Clausenu — 20.00 Festival popevk.

Četrtek, 14. 9.: 6.05 Preden odidete — 6.20 Oddaja delavske zbornice — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Dunajska koncertna ogledalo — 13.30 Dobri Haydn — 14.15 Moravski zvoki — 16.00 Ženska oddaja — 17.15 Sodobna gradbeništvo v Afriki — 17.30 Poezija — 19.30 Prosimo k plesu — 20.30 Operetni koncert — 21.15 Oče država bo že uredil.

Petek, 15. 9.: 6.05 Nihče ne bo zmagal — 6.20 Oddaja delavske zbornice — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja oper — 16.00 Otroški ader — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.30 Pripovedka Ernst Vasovec — 19.30 Nočna vožnja, slušna igra — 20.30 Badenska simfonija — 20.45 Lirika Susane Moser — 21.45 Mi in gore.

Slovenske oddaje

Sobota, 9. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 10. 9.: 7.30 Duhovni nagovor — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 11. 9.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda — za našo vas — 18.15 Dober večer našim malim poslušalcem.

Torek, 12. 9.: 14.15 Poročila, objave — Športni mozaik — Kulturna panorama.

Sreda, 13. 9.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite zaigrano.

Četrtek, 14. 9.: 14.15 Poročila, objave — Sestanek s slovenskimi pevci popevk.

Petek, 15. 9.: 14.15 Poročila, objave — Od patka do patka — Zena in dom.

AVSTRIJA

Sobota, 9. 9.: 17.03 Listamo po slikarici — 17.25 Za družino — 17.55 Za prijatelja znak — 18.40 Kaj vidimo novega — 19.30 Čas v sliki in vprašanje tedna — 20.15 Vlak časa — 22.05 Športni dnevnik.

Nedelja, 10. 9.: 16.33 Prihaja Petter — 17.00 Svet mladine — 17.30 Akcija Nosorog — 18.00 Pustolovščine pridnega vojaka Švejka — 18.30 Veselje z glasbo — 19.00 Čas v sliki — 19.30 Nedeljski šport — 20.15 Angelj z imenom Schmitt, glasbena veseliga.

Ponedeljek, 11. 9.: 18.00 Tečaj francoščine — 18.30 Pogovori v garderobi — 19.00 To se dogaja le v Calicio — 19.30 Čas v sliki — 20.15 77 Sunset Strip — 21.00 Telešport — 22.20 Dorus Show.

Torek, 12. 9.: 18.00 Tečaj angleščine — 18.30 Nočni kurir javlja — 19.00 Podoba Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Horizontalni — 21.00 Polkovnik Chabert — 22.50 Dežurna služba.

Sreda, 13. 9.: 11.03 77 Sunset Strip — 11.50 Telešport — 17.03 Pavilna in kralj zračnega balona — 17.45 Neubagljiva muca — 17.50 Kdo pomaga rokodelčih — 18.30 Aktualna kultura — 19.00 Dežela Moorov — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Veliko mesto — 22.25 Tale naš čas.

Četrtek, 14. 9.: 11.03 Sveti Florijan — 21.00 Tajska — 18.00 Tečaj italijanščine — 18.30 Leo Slezak — 19.00 Športni kaledoskop — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Divjajoči reporter, dokumentarna igra.

Petek, 15. 9.: 11.03 Divjajoči reporter — 18.00 Tečaj francoščine — 18.30 Voz 34, prosim javiti — 19.00 Turizem in njegove skrbi — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Oledališki prenos iz Dunaja — 22.15 Na obeh frontah.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 m. UKV frekvence 88,5 — 90,1 — 92,1 — 94,1 — 96,4 — 96,5 97,7 — 98,9 MHz.

Poročila: 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.30.

Dnevne oddaje: 5.15 Svetujemo vam — 5.30 Dakler ne kupite časopisa — 6.15 Napotki za domače turiste — 6.25 Informativna oddaja — 6.15 Danas za vas — 7.05 Telesna vzgoja — 7.45 Pregled sporeda — 7.50 Oddaja za ženo — 8.05 Glasbena malineja — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.30 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 16.00 Vsak dan za vas — 19.00 Lahka noč, otroci — 19.15 Glasbene razglednice.

NAJBOLJ ZANESLJIVO RASTOČA SADNA DREVE-SKA NUDI DOMAČA DREVESNICA

MARKO POLZER, pd. LAZAR pri Št. Vidu v Podjuni

Ribež, čeplja in marvedelj polovična cena

Sobota, 9. 9.: 9.00 Počilniška popotovanje od strani do strani — 9.15 Iz albuma skladb za mladino — 10.15 Veliki simfonični orkestri — 11.20 Narodna in narodna zabavna melodije — 12.10 Starejša italijanska glasba — 12.40 Noč v Benetkah, odlomki iz opere — 14.05 Solisti, zbori in orkestri — 15.40 Zaključni prizor iz opere Ero z onega sveta — 17.35 Igramo beat — 18.15 Domači ansambli — 18.50 S knjižnega trga — 20.30 Korporala se drži smola, radijska igra — 22.10 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 10. 9.: 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Komandant Krste Gora, otroška igra — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnilo, tovariši — 10.45 Nedeljski mozaik lepih melodij — 12.05 Voščila — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Kar pa domače — 14.30 Humoreska tedna — 15.05 Iz sveta opernih melodij — 16.00 Nedeljsko športno popoldne — 18.30 Solistična glasba — 20.10 V nedeljo zvečer — 22.15 Srečnanji večer.

Ponedeljek, 11. 9.: 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Odlomki iz Laharjevih oper — 10.15 Škocijanske jame — 10.35 Umre neobriti, podlistek — 11.20 Zabavna melodije — 12.10 Prijubljene skladbe Roberta Schumanna — 12.40 Akademski pevski oktet — 14.35 Voščila — 15.40 Zbor Franca Preferen iz Kranja — 17.05 Operni koncert — 18.15 Štirje zabavni ansambli — 18.35 Mladinska oddaja — 20.10 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 21.00 Koncert orkestra Slovenske filharmonije.

Torek, 12. 9.: 9.25 Odlomki iz Rossinijevih oper — 10.15 Ansambli in orkestri zabavne glasbe — 11.20 Slovenska narodna in zborovska glasba — 12.10 Operna in orkestralna glasba — 12.40 Čelki pihalni orkestri — 14.05 Od

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Sobota, 9. 9.: 17.03 Listamo po slikarici — 17.25 Za družino — 17.55 Za prijatelja znak — 18.40 Kaj vidimo novega — 19.30 Čas v sliki in vprašanje tedna — 20.15 Vlak časa — 22.05 Športni dnevnik.

Nedelja, 10. 9.: 16.33 Prihaja Petter — 17.00 Svet mladine — 17.30 Akcija Nosorog — 18.00 Pustolovščine pridnega vojaka Švejka — 18.30 Veselje z glasbo — 19.00 Čas v sliki — 19.30 Nedeljski šport — 20.15 Angelj z imenom Schmitt, glasbena veseliga.

Ponedeljek, 11. 9.: 18.00 Tečaj francoščine — 18.30 Pogovori v garderobi — 19.00 To se dogaja le v Calicio — 19.30 Čas v sliki — 20.15 77 Sunset Strip — 21.00 Telešport — 22.20 Dorus Show.

Torek, 12. 9.: 18.00 Tečaj angleščine — 18.30 Nočni kurir javlja — 19.00 Podoba Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Horizontalni — 21.00 Polkovnik Chabert — 22.50 Dežurna služba.

Sreda, 13. 9.: 11.03 77 Sunset Strip — 11.50 Telešport — 17.03 Pavilna in kralj zračnega balona — 17.45 Neubagljiva muca — 17.50 Kdo pomaga rokodelčih — 18.30 Aktualna kultura — 19.00 Dežela Moorov — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Veliko mesto — 22.25 Tale naš čas.

Četrtek, 14. 9.: 11.03 Sveti Florijan — 21.00 Tajska — 18.00 Tečaj italijanščine — 18.30 Leo Slezak — 19.00 Športni kaledoskop — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Divjajoči reporter, dokumentarna igra.

Petek, 15. 9.: 11.03 Divjajoči reporter — 18.00 Tečaj francoščine — 18.30 Voz 34, prosim javiti — 19.00 Turizem in njegove skrbi — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Oledališki prenos iz Dunaja — 22.15 Na obeh frontah.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 9. 9.: 14.25 Evropsko veslaško prvenstvo — 18.00 Vseko sobota — 18.15 Zračarani bratje — 19.05 Zaplešite z nami — 19.40 Obzornik — 20.00 Dnevnik — 21.40 Iz tuje glasbene produkcije — 22.35 Srebrni svinec — 22.50 Gola masto, film.

Nedelja, 10. 9.: 9.30 Dobra nedeljo voščimo — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Oddaja za otroke — 12.00 Nedeljska konferenca — 18.55 Serijski film — 20.00 Dnevnik — 20.50 Zabavno glasbena oddaja — 21.50 Andričeva dela.

Ponedeljek, 11. 9.: 10.40 Ruščina — 11.00 Osnova splošne izobrazbe — 17.00 Mali svet — 17.25 Risanké — 17.40 Kaj je, kaj je — 17.55 Obzornik — 18.40 Biseri glasbene literature — 19.15 Tedenski športni pregled — 19.40 S kamera po svetu — 20.00 Dnevnik — 20.40 Drama — 21.40 Iz opernega sveta.

Torek, 12. 9.: 10.40 Angleščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 19.00 Obzornik — 20.10 Celovečerni film — 21.40 Kje je meja, igra.

Sreda, 13. 9.: 17.05 Doktor Jajboli, lutkovna oddaja — 17.55 Obzornik — 18.15 Marnar na triciklu — 19.00 Reportaža — 20.00 Dnevnik — 20.40 Glasbena revija — 21.40 Biseri glasbene literature.

Četrtek, 14. 9.: 11.00 Angleščina — 17.25 Pionirski šljudio — 17.55 Obzornik — 18.15 V svetu znanosti in tehniki — 20.30 Aktualni razgovori — 21.20 Ko ja meč krajji pravica.

Petek, 15. 9.: 10.40 Angleščina — 11.00 Osnova splošne izobrazbe — 17.30 Otroška oddaja — 17.55 Obzornik — 18.15 Zaplešite z nami — 18.45 Kakor kozarci — 19.40 In odšel bom tavat po tujinah — 20.00 Dnevnik — 20.40 Celovečerni film — 22.25 Ženska atletska tekmovanja za pokal Evrope.

Priporočamo knjige ZA ŠOLO IN DOM

- SLOVENSKI PRAVOPIS, 1056 str., polusnje 150 šil.
Stanko Bunc: MALI SLOVENSKI PRAVOPIS, 436 str., pl. 50 šil.
LEHR- u. ÜBUNGSBUCH der slowenischen Sprache, 128 str., ilustr., pl. 30 šil.
Janež-Ravbar: PREGLED SLOVENSKE KNJIŽEVNOSTI, 400 str., ilustr., ppl. 34 šil.
SLOVENSKA KNJIŽEVNOST, izbrana dela in odlomki, 464 str., br. 42 šil.
Francka Vari: NAŠI KNJIŽEVNIKI IN NJIHOVA DELA, 160 str., ilustr., br. 21 šil.
SLOVENSKA KNJIŽEVNOST 1945—1965, 392 str., ilustr., pl. 92 šil.
Kopčavar: KAKO JE PRAV, slovarček napak v slov. knjižnem jeziku, 184 str., br. 18 šil.
RAZGLEDI V KNJIŽEVNOSTI, eseji in kritike, 268 str., br. 18 šil.
Marija Jalen: SPOZNAVAJMO SLOVENSKE JEZIK, 160 str., ilustr., ppl. 20 šil.
JEZIKOVNI POGOVORI, navodila za pravilno rabo slovenščine, 308 str., br. 32 šil.
Jože Kocbek: SLOVENSKA JEZIKOVNA VADNICA, 164 str., ppl. 18 šil.
SLOVENSKA ČITANKA za slov. gimnazijo, 208 str., ilustr., ppl. 50 šil.
France Tomšič: NEMŠKO-SLOVENSKI SLOVAR, 992 str., pl. 130 šil.
France Tomšič: SLOVENSKO-NEMŠKI SLOVAR, 768 str., pl. 100 šil.
Janko Kotnik: SLOVENSKO-NEMŠKI IN NEMŠKO-SLOVENSKI SLOVARČEK, (Langenscheidt), 400 str. 27 šil.
NAŠ DOM, berilo za dvojezične ljudske šole, 136 str., ilustr., ppl. 18 šil.
Rudolf Vouk: MOJCA BERE, berilce za dvojezične ljudske šole, 104 str., ilustr. br. 12 šil.
ABC, slovensko-nemška čitanka za dvojezične ljudske šole, 120 str., ilustr., ppl. 23.80 šil.
Fran Bradač: SLOVENSKO-LATINSKI SLOVAR, 348 str., pl. 36 šil.
LATINSKA VADNICA za gimnazije, 236 str., ppl. 24 šil.
Janko Kotnik: SLOVENSKO-ITALIJANSKI SLOVAR, 896 str., pl. 130 šil.

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokli.

KNJIGARNA

„NAŠA KNJIGA“ CELOVEC, WULFENGASSE

melodije do melodije — 15.45 V terek nasvidenje — 17.05 Dela starih mojstrov — 18.15 Glasba iz naših krajev — 18.50 Na mednarodnih križpajlih — 20.20 Zabavni orkester RTV Ljubljana — 20.30 Drama in slepec, radijska igra.

Sreda, 13. 9.: 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Pesmi in pesli jugoslovanskih narodov — 10.45 Človek in zdravje — 11.20 Zabavni zvoki — 12.10 Zagrebški solisti — 12.40 Viže izpod Triglava — 14.35 Voščila — 15.40 Odlomki iz opere La Gioconda — 17.05 Mladina sabi in vam — 18.15 Pisana palača opernih napavov — 18.45 Naš razgovor — 20.10 Zaljubljeni bratec, opera.

RADIO TRST

oddaja na valu 306,1 m ali 980 Kc/sek. Frekvenca 98,3, 96,1 in 100,5 MHz.

Poročila: 7.15, 8.15, 11.30, 13.15, 14.15, 17.15, 20.15, 23.15. Dnevne oddaje: 14.15 Dejstva in mnenja — 20.00 Šport.

Sobota, 9. 9.: 12.10 Alpska jezera — 13.30 Semelj platiče — 15.00 Glasbena oddaja za mladino — 16.00 Avtoradio — 16.30 Poredni zajček, pravljica — 17.50 Na vse, loda o vsem — 19.00 Počilniška srečanja — 19.30 Književna oddaja — 20.00 Športna tribuna — 21.00 Zepne podmorice v Gibraltarju.

Nedelja, 10. 9.: 8.30 Kmetijska oddaja — 10.15 Od nedelje do nedelje — 11.15 Oddaja za najmlajše — 14.30 Sedem dni v svetu — 16.00 Usodno leto, igra — 17.30 Vabimo na ples — 19.00 Nedeljski vestnik — 19.30 Slovenski oktet — 21.00 Kromatična fantazija.

Ponedeljek, 11. 9.: 12.10 Počilniška srečanja — 13.30 Prijubljene melodije — 17.50 — Starokriščanske bazilike v Italiji — 19.00 Mrtvi se vračajo, igra — 21.00 Slike iz narave v slovenskem pripovedništvu.

Torek, 12. 9.: 12.00 Iz slovenske folkloro — 17.50 Ne vse, toda o vsem — 18.30 Koncertisti naše dežele — 19.00 Bell kit Moby Dick, povest — 20.35 Janko in Melka, opera.

Sreda, 13. 9.: 12.10 Zena in dom — 13.30 Glasba iz filmov in revij — 17.50 Razvojna stopnje sodobne medicine — 19.00 Mrtvi se vračajo, igra — 20.35 Simfonični koncert.

Četrtek, 14. 9.: 12.10 Znanost in tehnika — 17.50 Odvetnik za vsakogar — 18.00 Deželni zbori — 19.00 Otroci na počitnicah — 20.35 Ko pride Dan Conzalo, komedija.

Petek, 15. 9.: 12.10 Med tržnimi stojnicami — 13.30 Glasbena popotovanje okoli sveta — 17.50 Kam v nedeljo — 18.30 Slovenski solisti — 19.00 Mrtvi se vračajo, igra — 21.00 Koncert operne glasbe.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Blaž Singer; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tiska Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopolni naj se posiljajo na naslov: 9021 Klagenfurt - Celovec, Postfach 124.

Herausgeber, Verleger und Eigentümer: Zentralverband slowenischer Organisationen in Kärnten; Chefredakteur: Rado Janežič, verantwortlicher Redakteur: Blaž Singer; Redaktion und Verwaltung: 9021 Klagenfurt, Gasometergasse 10, Telefon 56-24 — Druck: Drau Verlags-u. Druck-gesellschaft m. b. H. Klagenfurt - Ferlach. — Zuschriften an: 9021 Klagenfurt, Postfach 124.